

تحلیل بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

گروه پژوهشی نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی

مجموعه گزارش شماره ۲۱۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	تحلیل بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور
کد شناسه	۹۹-۹-۱۰۲۶۲
گروه پژوهشی	گروه پژوهشی نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی
پدیدآورنده	امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای سازمان برنامه و بودجه کشور
همکاران	مهرداد راهداری- فرج‌اله فتح‌اله‌پور- سعید رستم‌پناه سمانه نیازخانی - حاجیه پورصادق
ناظر علمی	سعید طاهری
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
تاریخ انتشار	دی ۱۳۹۹
طراح جلد	پدرام حاجی اسمعیلی
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ، بلامانع است.	
آدرس: تهران- خیابان نجات‌اللہی- خیابان سپند شرقی- پلاک ۱۶ شماره‌های تماس ۰۲۱-۴۳۳۰۶۰۰۰ شماره پیام‌رسان ۰۹۹۲۱۵۷۵۸۴۳	
https://www.dfrc.ir/	

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
خلاصه مدیریتی.....	أ
مقدمه.....	۱
۱- بررسی، تحلیل و تبیین فعالیت‌های بخش، منابع و مصارف آن.....	۳
۲- تحلیل و تبیین مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش و پیشبینی آن در سال ۱۴۰۰.....	۴
۱-۲- متغیرهای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در قوانین بودجه.....	۴
۲-۲- متغیرهای بخش در بازار کار.....	۶
۳-۲- تحلیل تحولات کلی بازار کار در ۱۳۹۸.....	۷
۱-۳-۲- تحولات شاخص‌های اصلی بازار کار.....	۱۱
۲-۳-۲- وضعیت اشتغال مهارت‌آموختگان مراکز ثابت آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.....	۱۲
۳- تحلیل و تبیین نماگرهای عملکردی بخش.....	۱۵
۴- چالش‌ها، تنگناها و مسائل اساسی در بخش.....	۱۹
۵- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های بخش، تعیین‌شده در بودجه ۱۴۰۰.....	۲۲
۶- تبصره‌های بودجه مربوط به بخش.....	۲۳
۷- تحلیل و تبیین وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش.....	۲۳
۸- تحلیل و تبیین اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه-دستگاه اجرایی) و ردیف‌های متفرقه.....	۲۸
۱-۸- کلیات.....	۲۸
۲-۸- تحلیل و تبیین اعتبارات هزینه‌ای بخش برحسب برنامه.....	۲۸
۳-۸- تحلیل و تبیین اعتبارات هزینه‌ای بخش برحسب دستگاه اجرایی.....	۳۵
۹- تحلیل و تبیین نماگرهای مالی بخش (رشد سالیانه، سهم برنامه‌ها، سهم فصل از امور بودجه عمومی دولت).....	۴۰
۱۰- تحلیل و تبیین اعتبارات تملک دارایی مالی بخش.....	۴۳
۱۱- بررسی و تحلیل اصلاحات ساختاری در بودجه دستگاه‌های بخش.....	۴۳
۱۲- مهم‌ترین ویژگی‌های بودجه بخش در سال ۱۴۰۰.....	۴۳
۱۳- تفاوت‌ها و نوآوری‌ها در بودجه بخش، متأثر از شیوع بیماری کووید ۱۹.....	۴۴

- ۱۴- سیاست‌های اتخاذشده و آثار و پیامدهای اجرایی آن ۴۵
- ۱۵- رسییم نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش (آموزشگاه‌های آزاد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای) ۴۶
- ۱۶- وضعیت واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیردولتی ۴۸
- ۱۶-۱- جهت‌گیری‌های کلی بودجه‌ای ردیف برون‌سپاری و توسعه مشارکت‌های کار و دانش در لایحه سال ۱۴۰۰ ۴۸
- ۱۷- مهم‌ترین اقدامات و عملیات اولویت‌دار در فعالیت‌های بخش ۴۹
- ۱۸- راهکارهای کاهش هزینه‌های غیرضروری در بخش ۵۰
- ۱۹- بررسی طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصول در هر بخش ۵۱
- ۱۹-۱- تبصره‌های بودجه سال آتی در مقایسه با سال قبل در زمینه طرح‌های عمرانی بخش ۵۲
- ۱۹-۲- مهم‌ترین تنگناها و مشکلات اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های بخش ۵۲
- ۱۹-۳- راهکارهای خروج از تنگناها در زمینه طرح‌ها و پروژه‌های بخش ۵۳
- ۱۹-۴- اولویت‌ها در طرح‌ها و پروژه‌های بخش ۵۳
- ۱۹-۵- تعداد طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی بخش ۵۴
- ۱۹-۶- حجم زیربنای در دست اجرا در طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی بخش ۵۷
- ۱۹-۷- نحوه تأمین مالی طرح‌ها و پروژه‌های بخش ۵۸
- ۱۹-۸- تحلیل و تبیین اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه- دستگاه‌های اجرایی بخش ۵۸
- ۱۹-۹- اهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل به امور ۶۱
- ۱۹-۱۰- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک دستگاه‌های بخش ۶۳
- ۱۹-۱۱- تحلیل و تبیین نماگرهای مالی تملک دارایی سرمایه‌ای (سهم برنامه‌ها از فصل- از امور- بودجه عمومی دولت- توزیع اعتبارات بین دستگاه‌های اجرایی و بین برنامه‌های آن و...) ۶۴
- ۱۹-۱۲- واگذاری طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصل، در سال آتی و سال‌های قبل ۶۵
- ضمیمه ۶۷

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱: هدف‌گذاری‌های کمی متغیرهای آموزش فنی و حرفه‌ای طی سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰.....	۵
جدول ۲: آمار مربوط ارائه آموزش‌های مهارتی در بررسی وضعیت اشتغال مهارت آموختگان طی سال‌های ۱۳۹۵ تا شش ماهه ۱۳۹۹.....	۱۳
جدول ۳: وضعیت اشتغال‌یافتگان مرتبط، غیر مرتبط برحسب درصد در سال‌های ۱۳۹۵ و شش ماهه ۱۳۹۹.....	۱۴
جدول ۴: عملکرد اهداف کمی و شاخص‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در دو سال اخیر برنامه ششم توسعه.....	۱۸
جدول ۵: تبصره‌ها.....	۲۳
جدول ۶: درآمدهای عمومی و اختصاصی به تفکیک شماره طبقه‌بندی درآمدها و دستگاه اجرایی.....	۲۴
جدول ۷: اعتبارات هزینه‌ای فصل آموزش فنی و حرفه‌ای به تفکیک برنامه.....	۳۰
جدول ۸: اعتبارات هزینه‌ای از محل بودجه عمومی.....	۳۳
جدول ۹: اعتبارات هزینه‌ای در بودجه‌ی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ به تفکیک دستگاه.....	۳۶
جدول ۱۰: ردیف‌های درآمدی سازمان فنی و حرفه‌ای و نوع درآمدهای آن در لایحه ۱۴۰۰.....	۳۸
جدول ۱۱: مقایسه مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور آموزش و پژوهش سال ۱۴۰۰-۱۳۹۸.....	۴۱
جدول ۱۲: مقایسه اعتبارات هزینه‌ای امور آموزش و پژوهش قانون بودجه‌ی ۱۳۹۸-۱۴۰۰.....	۴۲
جدول ۱۳: آموزشگاه‌ها و کارگاه‌های آموزشی در آموزشگاه‌های آزاد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۴۶
جدول ۱۴: عملکرد اعتباری.....	۴۹
جدول ۱۵: تبصره‌های لایحه ۱۴۰۰ در حوزه عمرانی بخش فنی و حرفه‌ای.....	۵۲
جدول ۱۶: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای.....	۵۵
جدول ۱۷: اعتبارات طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای.....	۵۶
جدول ۱۸: اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه ۱۴۰۰.....	۵۸
جدول ۱۹: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای به تفکیک برنامه و فصل.....	۵۹

- جدول ۲۰: مقایسه اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای امور آموزش و پژوهش قانون بودجه ۱۴۰۰-۱۳۹۸..... ۶۲
- جدول ۲۱: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای به تفکیک دستگاه‌های اجرایی..... ۶۳
- جدول ۲۲: جدول مقایسه تبصره‌های بودجه سال ۱۴۰۰ با دو سال گذشته..... ۶۷
- جدول ۲۳: متغیرهای کمی و نماگرهای عملکردی و پیش‌بینی سال ۱۴۰۰ در بخش آموزش فنی و حرفه‌ای..... ۶۸
- جدول ۲۴: مجموع اعتبارات ۵ ردیف و دستگاه اجرایی بخش آموزش فنی و حرفه‌ای..... ۷۱

فهرست نمودار

صفحه	عنوان
۹	نمودار ۱: توزیع سنی شاغلان دارای تحصیلات عالی در سال ۱۳۹۸.....
۹	نمودار ۲: توزیع سنی بیکاران دارای تحصیلات عالی در سال ۱۳۹۸.....
۱۱	نمودار ۳: مقایسه نرخ بیکاری استانی در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸.....
۱۲	نمودار ۴: نرخ بیکاری، نرخ مشارکت اقتصادی و نسبت اشتغال.....
۱۴	نمودار ۵: تغییرات وضعیت مهارت‌آموزان رهگیری‌شده از حیث وضعیت اشتغال در سال‌های ۹۹-۱۳۹۵.....
۹۹-	نمودار ۶: تغییرات وضعیت مهارت‌آموزان رهگیری‌شده از حیث ارتباط اشتغال با مهارت کسب شده در سال‌های ۹۹-
۱۵	۱۳۹۵.....
۶۱	نمودار ۷: سهم برنامه‌ها از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای در لایحه ۱۴۰۰.....
۶۴	نمودار ۸: سهم دستگاه‌های اجرایی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای.....

خلاصه مدیریتی

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی، موجب توانمندسازی سرمایه‌های انسانی، ثروت‌آفرینی و کارآفرینی متناسب با استعدادهای افراد و نیاز بازار کار می‌شود. همچنین به ثمر رسیدن این آموزش‌ها، موجب کاهش فقر و افزایش اشتغال جوانان، بهبود همبستگی اجتماعی، ارتقای بهره‌وری و افزایش رقابت‌پذیری است. در این گزارش سعی شده است تا سیاستگذاری و جهت‌گیری‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور بیان شود. در ادامه، مهم‌ترین موارد این بخش در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به تفکیک اشاره می‌شود:

اهداف کمی: در سال ۱۴۰۰، تعداد برون‌سپاری آموزش به ۹۵۰۰۰ دانش‌آموز افزایش یافته است که رشد ۳۵/۷ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۹ را نشان می‌دهد؛ تعداد دانشجو-دبیر فنی از تعداد ۲۶۲۳ نفر در سال ۱۳۹۹ به ۳۰۲۰ نفر در سال ۱۴۰۰ افزایش داشته است که رشد ۱۵ درصدی را در سال ۱۴۰۰ پیش‌بینی می‌کند؛ تعداد مهارت‌آموزان آموزش‌دیده غیررسمی دولتی گروه صنعت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، از تعداد ۷۴۴۵۰ نفر در سال ۱۳۹۹ به تعداد ۸۷۰۰۰ نفر در سال ۱۴۰۰ افزایش داده شده است که رشد ۱۶/۸ درصدی را نشان می‌دهد. در سال ۱۴۰۰ در لایحه بودجه کل کشور تعداد مهارت‌آموزان آموزش‌دیده غیررسمی دولتی گروه کشاورزی به ۱۱۸۰۰ مهارت‌آموز و تعداد مهارت‌آموزان آموزش‌دیده غیررسمی دولتی گروه خدمات به ۵۰۰۰۰ مهارت‌آموز افزایش یافته است که هرکدام حدود ۱۵ درصد رشد را نشان می‌دهند. در این لایحه، تعداد استانداردهای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای تدوین و بازنگری شده از ۵۰۰ استاندارد در سال ۱۳۹۹ به ۲۰۰۰ استاندارد افزایش یافته است که رشد ۳۰۰ درصدی را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است تدوین استاندارد در کیفیت و کمیت ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نقش بسزایی دارد. با توجه به اهمیت حضور در مسابقات استانی، ملی و بین‌المللی و انتقال روش‌ها و فناوری‌های جدید در آموزش فنی و حرفه‌ای به کشور در سال ۱۴۰۰، اعزام‌شوندگان به مسابقات ملی و بین‌المللی مهارت از تعداد ۴۶۴۰ نفر به ۱۲۱۴۰ نفر افزایش یافته است و رشد ۱۶۱/۶ درصدی را نشان می‌دهد.

اعتبارات: سهم فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی از امور آموزش و پژوهش ۸/۱ درصد است. مجموع کل اعتبار دستگاه‌های آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی مستقر در امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای ۲۰/۳۲۹/۵۰۳ میلیون ریال است که رشد ۴۷ درصدی نسبت به سال قبل را نشان می‌دهد؛ و از محل منابع عمومی مبلغ ۱۶/۱۹۹/۵۰۳ میلیون ریال به این دستگاه‌ها اختصاص داده شده است که رشد ۵۹/۷ درصدی را نشان می‌دهد. البته شایان ذکر است که اعتبارات مربوط به دو برنامه آموزشی مهم در حوزه آموزش رسمی متوسطه فنی و حرفه‌ای، «دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای» و «دوره دوم متوسطه کار و دانش» به

ترتیب با اعتبار ۳۶،۱۸۱،۳۱۸ و ۴۹،۲۱۱،۹۶۴ میلیون ریال در مجموع قریب به ۷۰ درصد از اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای (۱۲۳،۷۱۵،۶۷۷ میلیون ریال) از مجموع اعتبارات عمومی و اختصاصی را به خود اختصاص داده است. رشد اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های امور از محل منابع عمومی شامل: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (۵۰/۷ درصد)، دانشگاه جامع علمی کاربردی (۵۲/۷ درصد)، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی (۴۶/۱ درصد)، مؤسسه آموزش تخصصی صنعت آب و برق (۶۱/۵ درصد)، برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کار دانش (۴۳/۶ درصد) است.

همچنین ۱۵۰ برابر شدن اعتبار طرح گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور؛ ۵ برابر شدن طرح کمک‌های فنی و اعتباری به آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای برای تقویت و حمایت از بخش خصوصی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور؛ افزایش ۱۶۰ درصدی اعتبار طرح تعمیرات ساختمان‌ها و تأمین ماشین‌آلات و تجهیزات مراکز آموزشی و افزایش ۳۲۰ درصدی تعمیر و تجهیز ساختمان‌های اداری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور؛ در نهایت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در لایحه ۱۴۰۰، افزایش ۲ برابری را نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹ نشان می‌دهد.

جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های عمده: بسترسازی برای اشتغال پایدار با استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی و تعاونی با افزایش کمک‌های فنی و اعتباری بخش، توجه ویژه به مسابقات ملی و بین‌المللی مهارت، حمایت از ارتقای سطح مهارت‌های کاربردی جوانان به‌ویژه فارغ‌التحصیلان آموزش عالی، هدفمند نمودن اعتبارات دستگاه‌های متولی آموزش فنی و حرفه‌ای با توجه به میزان اشتغال‌پذیری فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های مهارت محور و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، کمک به ایجاد بسترهای مناسب اشتغال و اهتمام به کاهش عدم تعادل سطح مهارت در بازار کار مناطق مختلف کشور، با تأکید به مناطق کمتر توسعه یافته و مرزی.

مقدمه

آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، انجام فعالیت‌هایی است که می‌تواند فرد را برای احراز شغل، حرفه و کسب و کاری آماده کند یا کارایی و توانایی وی را در انجام آن افزایش دهد. امروزه که توسعه سازمان‌ها در گرو دانش و مهارت بشری است، ضرورت توجه به کیفیت آموزش، به‌ویژه در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و توانایی‌های کسب شده توسط نیروی کار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ایجاد تناسب کافی بین ساختار مهارتی کشور و نیازهای موجود بخش‌های صنعت، خدمات و کشاورزی و به طور کلی بنگاه‌های اقتصادی و بازار کار یکی از اساسی‌ترین و عمده‌ترین اهداف آموزش فنی و حرفه‌ای در بسیاری از کشورها است. برای نیل به این مهم هر کشور متناسب با شرایط بومی خود سازوکارها و ساختارهای لازم را ایجاد کرده است تا سیاست‌ها و برنامه‌های کوتاه و بلندمدت مختلف خود را به اجرا درآورد و بهسازی فنی مدیریت کسب و کار و همچنین سازماندهی و افزایش تولید را ارتقاء دهند.

در این راستا، آموزش فنی و حرفه‌ای روشی است برای آشنا ساختن و تمرین دادن افراد برای پرورش مهارت‌های فکری، عملی و اجتماعی، لذا این آموزش‌ها دارای تنوع و گستره‌ای وسیع هستند. برای انجام دادن هر کار، نیاز به مهارتی است که باید روش کسب آن آموخته شود و بر اثر ممارست ارتقاء یابد. مهارت، گوهر گران‌بهایی است که میزان کفایت افراد، شرکت‌ها و کشورها را از همدیگر متمایز می‌سازد. میزان پیشرفت یک کشور به‌اندازه مهارت‌هایی است که در نیروی انسانی آن کشور وجود دارد، هرچند منابع طبیعی تبدیل به ثروت کشور می‌شوند؛ اما شایستگی‌های نیروی انسانی، آن کشور را به کشوری با پیشرفت پایدار تبدیل می‌سازند.

از سوی دیگر و در شعاعی وسیع‌تر، بی‌شک یکی از ابزارهای توسعه صنعتی و به تبع آن توسعه اقتصادی، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بوده و چنانچه این آموزش‌ها با توجه به نیاز بازار کار و صنعت به مورد اجرا درآید، بسیاری از مشکلات اقتصادی و اجتماعی خصوصاً مشکلات جمعیت جوان و فعال کشور را حل خواهد کرد. در سیاست‌ها و راهبردهای کلان هر کشور برای دستیابی به برنامه‌های کوتاه و بلندمدت توسعه اقتصادی و اجتماعی، به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی می‌توان به توسعه و ترویج آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی برای افزایش کیفیت محصولات و افزایش درآمد و پرورش ابتکار و خلاقیت کارآفرینی اشاره کرد.

دستیابی به این سیاست‌ها و راهبردها زمانی میسر است که بودجه‌های سنواتی این بخش و قوانین و مقررات موجود همگرا بوده تا تغییرات رفتاری مورد نظر به نحو مطلوب ایجاد و کلیه برنامه‌های آموزش با محوریت

سیاستگذاری اجرایی یک نهاد و با بهره‌گیری از امکانات و ظرفیت‌های لازم به اجرا درآید. بنابراین ضروری است به تحلیل و تبیین اعتبارات این بخش در لایحه ۱۴۰۰ پرداخته شود. لذا گزارش حاضر که توسط امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای سازمان برنامه و بودجه تدوین شده است با تمرکز به بررسی اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، ۴ دستگاه مجری و یک ردیف ذیل وزارت آموزش و پرورش عهده‌دار آموزش‌های مهارتی، ذیل فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی، در امور آموزش و پژوهش در بودجه عمومی با تأکید بر لایحه ۱۴۰۰ در سه حوزه زیر می‌پردازد:

- ۱- آموزش رسمی متوسطه (وزارت آموزش و پرورش - برون‌سپاری آموزش‌های شاخه‌کار دانش).
- ۲- آموزش رسمی عالی (دانشگاه شهید رجایی و دانشگاه جامع علمی و کاربردی).
- ۳- آموزش‌های غیررسمی (سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و مؤسسه آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق).

۱- بررسی، تحلیل و تبیین فعالیت‌های بخش، منابع و مصارف آن

یکی از مهم‌ترین اهداف سیاست‌ها و برنامه‌های کلان کشور، توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است که می‌تواند در افزایش تقاضای نیروی کار مؤثر باشد. لازم به ذکر است که آموزش فنی و حرفه‌ای در کشور ما به دو صورت رسمی و غیررسمی به اجرا درمی‌آید:

آموزش فنی و حرفه‌ای رسمی در چهارچوب نظام آموزش رسمی کشور و در مدارس و مؤسسات آموزش عالی ارائه و به اخذ مدرک تحصیلی رسمی منتهی می‌شود. این آموزش‌ها در سطوح مختلفی که به تدریج پیچیده‌تر و تخصصی‌تر می‌شوند طرح‌ریزی می‌گردد و اتمام موفقیت‌آمیز هر سطح، مجوز ورود به سطح بالاتر است. آموزش فنی و حرفه‌ای غیررسمی که می‌توان آن را «مهارت‌آموزی» نیز عنوان کرد، در خارج از نظام آموزش رسمی کشور به صورت پیوسته یا متناوب و طبق برنامه معین عرضه می‌شود و به اخذ گواهی‌نامه مهارت می‌انجامد. ارائه این آموزش‌ها دارای طیف بسیار گسترده و متنوعی در سطح جامعه است. در حوزه آموزش رسمی متوسطه، وزارت آموزش و پرورش و حوزه آموزش رسمی عالی، دانشگاه جامع علمی-کاربردی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای و برخی از مؤسسات آموزش عالی غیردولتی با مسئولیت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارائه این آموزش‌ها را به عهده دارند. در بخش آموزش غیررسمی، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، موسسه آموزش و ترویج وزارت جهاد کشاورزی، مؤسسه آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق وزارت نیرو و کلیه دستگاه‌های اجرایی مجری آموزش‌های مهارتی مشغول فعالیت هستند.

هرساله در قوانین بودجه سنواتی منابعی برای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در قالب اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای دستگاه‌های اجرایی ضمن ردیف‌های بودجه‌ای ملی و استانی منظور می‌شود. این اعتبارات در قالب برنامه‌های عملیاتی مرتبط، از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و یا سایر فصل‌ها برای آن دسته از دستگاه‌های اجرایی که وظیفه ارائه این آموزش‌ها را بر عهده دارند منظور می‌شود. با توجه به جایگاه اعتبارات هزینه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای که زمینه‌ساز ایجاد اشتغال و توسعه بخش‌های مختلف اقتصادی در کشور است، واکاوی و بررسی و تحلیل و تبیین منابع اعتبارات هزینه‌ای این بخش از اهمیت خاصی برخوردار است.

۲- تحلیل و تبیین مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش و پیش‌بینی آن در سال ۱۴۰۰

بررسی وضعیت موجود و آتی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، مستلزم وجود شاخص‌هایی است که امکان مقایسه و تحلیل را مهیا سازد. برای محاسبه این شاخص‌ها، باید متغیرهای اصلی بخش را رصد کنیم.

۲-۱- متغیرهای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در قوانین بودجه

متغیرهای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای، متصل به خروجی ذیل برنامه‌های اجرایی پنج دستگاه مجری در امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای و در سه حوزه اصلی: (۱) آموزش رسمی متوسطه مهارتی، (۲) آموزش رسمی عالی مهارتی و (۳) آموزش غیررسمی مهارتی در جدول ۱ ارائه شده است.

- در بخش آموزش رسمی متوسطه مهارتی، تعداد دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه کاردانش برون‌سپاری شده در راستای ارتباط نظام آموزش مهارتی با صنایع و بنگاه‌های تولیدی بخش خصوصی.
- در بخش آموزش عالی، تعداد دانشجو-دبیر تربیت یافته در راستای تأمین نیروی انسانی متخصص برای هنرستان‌ها و شاخه کاردانش در آموزش و پرورش.
- در بخش آموزش غیررسمی، متغیرهایی مانند تعداد مهارت‌آموزان آموزش‌دیده غیررسمی دولتی در چهار گروه صنعت، کشاورزی، خدمات و سایر (مهارت‌آموزان در مناطق خاص نظیر استان سیستان و بلوچستان، منطقه مکران و سکونت‌گاه‌های غیررسمی و ...)، تعداد استانداردهای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای تدوین و بازنگری شده و همچنین اعزامیان به مسابقات ملی و بین‌المللی مهارت، منظور شده‌اند.

جدول ۱: هدف‌گذاری‌های کمی متغیرهای آموزش فنی و حرفه‌ای طی سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰

نوع آموزش	متغیرهای اصلی	هدف‌گذاری کمی در سال‌های اخیر		پیش‌بینی ۱۴۰۰	رشد ۱۴۰۰ به ۹۹
		۹۸	۹۹		
آموزش رسمی متوسطه فنی و حرفه‌ای	تعداد دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه‌ی کار و دانش برون‌سپاری شده	۷۰۰۰۰	۷۰۰۰۰	۹۵۰۰۰	٪۳۵٫۷۱
		۶۵۰	۲۶۲۳	۳۰۲۰	٪۱۵٫۱۴
آموزش رسمی عالی فنی و حرفه‌ای	تعداد دانشجو-دبیر فنی	۳۰۰۰۰	۲۳۲۰۰	۲۰۰۰۰	-٪۱۳٫۷۹
آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای	تعداد دانشجویان دانشگاه جامع علمی کاربردی	۱۰۲۰۰۰	۷۴۴۵۰	۸۷۰۰۰	٪۱۶٫۸۶
	تعداد مهارت‌آموزان آموزش‌دیده غیررسمی دولتی گروه صنعت	۱۹۰۰۰	۱۰۲۲۲	۱۱۸۰۰	٪۱۵٫۴۴
	تعداد مهارت‌آموزان آموزش‌دیده غیررسمی دولتی گروه کشاورزی	۴۵۰۰۰	۴۳۴۴۹	۵۰۰۰۰	٪۱۵٫۰۸
	تعداد مهارت‌آموزان آموزش‌دیده غیررسمی دولتی (سایر)	۲۸۴۵	۲۸۸۰	۳۲۵۰	٪۱۲٫۸۵
	تعداد استانداردهای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای تدوین و بازنگری شده	۸۰۰	۵۰۰	۲۰۰۰	٪۳۰۰
	اعزامیان به مسابقات ملی و بین‌المللی مهارت	۱۰۰۰۰	۴۶۴۰	۱۲۱۴۰	٪۱۶۱٫۶۴

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ کشور

در جدول ۱، در سه متغیر «تعداد استانداردهای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای تدوین و بازنگری شده»، «اعزامیان به مسابقات ملی و بین‌المللی مهارت» و «تعداد دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه کار دانش برون‌سپاری شده»، به ترتیب بیشترین رشد در هدف‌گذاری کمی وجود داشته است که به سبب ضرورت‌ها در ادامه گزارش، مفصل‌تر به آن‌ها اشاره خواهد شد. البته شایان ذکر است که به طور خاص متغیر «تعداد دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه کار دانش برون‌سپاری شده»، علی‌رغم تجربه افزایش قابل توجه هدف‌گذاری کمی، همچنان با آمارهای عملکرد واقعی وزارت آموزش و پرورش (حدود ۱۲۵ هزار نفر) فاصله دارد و این مسئله، ایجاد مطالباتی را در این حوزه، برای سال ۱۴۰۰ به دنبال خواهد داشت. کاهش ۱۳٫۷۹ درصدی دانشجویان دانشگاه جامع علمی کاربردی نیز به دلیل کاهش و پایش مراکز آموزشی ذیل این دانشگاه، در راستای ارتقای کیفیت خدمات آموزشی این مجموعه بوده است.

۲-۲- متغیرهای بخش در بازار کار

آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی، موجب توانمندسازی سرمایه‌های انسانی، ثروت‌آفرینی و کارآفرینی متناسب با استعدادهای افراد و نیاز بازار کار می‌شود. همچنین به ثمر رسیدن این آموزش‌ها، موجب کاهش فقر و افزایش اشتغال جوانان، بهبود همبستگی اجتماعی، ارتقا بهره‌وری و افزایش رقابت‌پذیری می‌گردد. در واقع، آموزش‌های مهارتی به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر روی شاخص‌های مهم اقتصادی و اجتماعی بازار کار تأثیرگذار است. این آموزش‌ها با تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآمد برای بازار کار موجب افزایش نرخ اشتغال و ارتقای مهارت شاغلین و در نتیجه رشد نرخ بهره‌وری می‌شود. همچنین با کاهش بیکاری، در پایین آمدن میزان آسیب‌های اجتماعی نقش بسزایی دارد. بنابراین، رصد متغیرها و شاخص‌های بازار کار از الزامات برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی بهینه برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است؛ که در ادامه و بر اساس آخرین اطلاعات عملکردی حوزه بازار کار سال ۱۳۹۸، به آن پرداخته شده است.

بازار کار یکی از بازارهای مهم چهارگانه در اقتصاد است که در آن، تعادل یا عدم تعادل عرضه و تقاضای نیروی کار شکل می‌گیرد. معضل بیکاری، به‌ویژه بیکاری جوانان، زنان و دانش‌آموختگان دانشگاهی، مسئله‌ای که کشور با آن مواجه است و چالش ایجاد مشاغل شایسته و پایدار برای افرادی که هر ساله وارد بازار کار می‌شوند، روز به روز عمیق‌تر و مهم‌تر می‌شود. همچنین بازار کار از متغیرهای حقیقی کلان اقتصاد نیز تأثیرپذیری دارد که البته به دلیل تقاضای نیروی کار در بازار مذکور که یک تقاضای مشتقه است، اثرپذیری از متغیرهای کلان اقتصاد با وقفه صورت می‌گیرد. بنابراین، با توجه به اهمیت این بازار در اقتصاد کشور، ضروری است تغییر و تحولات آن در فواصل زمانی مختلف مورد تجزیه و تحلیل دقیق قرار گیرد.

سال ۱۳۹۸ دومین سال ادامه تحریم‌های آمریکا علیه ایران است و می‌توان این‌گونه بیان کرد که اثرات افزایش نرخ ارز بر نرخ تورم در سال ۱۳۹۷، تقریباً به‌طور کامل در شش ماهه نخست سال ۱۳۹۸ ظاهر شده است. در سال ۱۳۹۸، رشد اقتصادی کشور منفی ۶٫۵ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت ۱٫۱ درصد بوده است. سرمایه‌گذاری (تشکیل سرمایه‌ی ثابت ناخالص) به قیمت ثابت ۱۳۹۰ نیز حدود ۵٫۹ درصد کاهش داشته است. همچنین، نرخ تورم حدود ۳۴٫۸ درصد (طبق گزارش مرکز آمار ایران) بوده است. بر اساس اعلام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی ۸٫۸ درصد، گروه صنایع و معادن ۲٫۳ درصد و خدمات منفی ۰٫۲ درصد بوده است. تحولات مذکور در حوزه کلان اقتصاد، بازار کار را نیز تحت تأثیر خود قرار داده و ضروری است که نمود این تغییرات در بازار کار مورد بررسی قرار گیرد.

۲-۳- تحلیل تحولات کلی بازار کار در ۱۳۹۸

ترکیب جمعیت در سن کار

جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر (به عنوان جمعیت واقع در سن کار) در ۱۳۹۸، حدود ۶۱۶۶۵ هزار نفر بوده است که حدود ۲۷۱۶۷ هزار نفر آنها فعال و حدود ۳۴۴۹۸ هزار نفر آنها غیرفعال هستند. نرخ مشارکت نیروی کار حدود ۴۴,۱ درصد و سهم جمعیت غیرفعال از کل جمعیت واقع در سن کار، حدود ۵۵,۹ درصد است. از کل جمعیت فعال حدود ۲۸۹۳ هزار نفر بیکار جویای کار (نرخ بیکاری معادل ۱۰,۷ درصد) و حدود ۲۴۲۷۳ هزار نفر شاغل (نرخ اشتغال معادل ۸۹,۳ درصد) بوده‌اند. با توجه به اینکه حدود ۵۶ درصد جمعیت واقع در سن کار غیرفعال و حدود ۱۰,۷ درصد جمعیت فعال بیکار هستند، لذا بار تکفل در ایران بالا و معادل رقمی در حدود ۳,۴ است.^۱ شایان ذکر است، شاخص مذکور در سال‌های گذشته بیشتر از این مقدار هم بوده که به عنوان نمونه می‌توان به سال ۱۳۹۰ اشاره کرد که بار تکفل حدود ۳,۷ نفر بوده که بالا بودن مقدار این شاخص در اقتصاد ایران ناشی از دو عامل ایجاد اشتغال در مقیاس کم و بزرگ بودن بعد خانوار در کشور است.

تحولات جمعیت فعال، شاغل و بیکار

جمعیت ۱۵ ساله و بیش تر در سال ۱۳۹۸ در مقایسه با سال ۱۳۹۷، حدود ۶۶۴ هزار نفر افزایش یافته که حدود ۲۵ هزار نفر به جمعیت فعال افزوده شده است که در حدود ۶۳۹ هزار نفر (تقریباً ۹۶ درصد جمعیت در سن کار) آن وارد بازار کار نشده‌اند. همچنین، جمعیت شاغل کشور در سال ۱۳۹۸ با افزایش ۴۲۹ هزار نفری در قیاس با سال گذشته مواجه شده است، به طوری که نسبت اشتغال^۲ از ۳۹,۱ درصد در سال ۱۳۹۷ به رقم ۳۹,۴ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است. همچنین تعداد بیکاران در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال قبل از آن حدود ۴۰۴ هزار نفر کاهش یافته، به گونه‌ای که نرخ بیکاری از ۱۲,۲ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۱۰,۷ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است. شایان ذکر است در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال قبل از آن، جمعیت فعال مردان در حدود ۱۴۲ هزار نفر افزایش داشته است؛ اما در خصوص زنان، این متغیر ۱۱۶ هزار نفر کاهش داشته است.

تحولات اشتغال و بیکاری فارغ‌التحصیلان دارای آموزش عالی

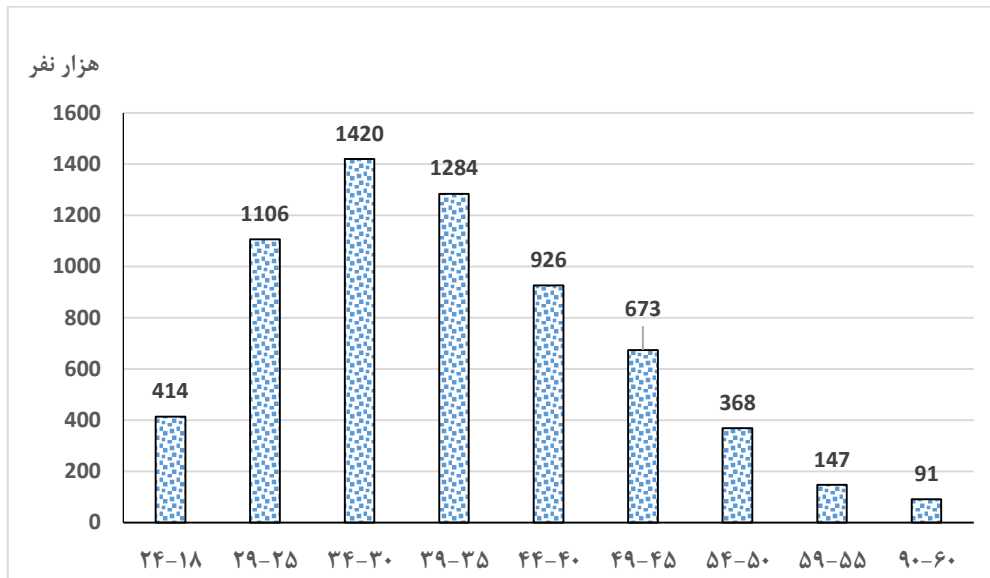
در خصوص افراد فارغ‌التحصیل آموزش عالی، با نگاهی به نرخ بیکاری این دسته از افراد ملاحظه می‌شود که نرخ مذکور در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷، ۱/۶ درصد و از ۱۸/۳ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۱۶/۷ درصد

۱. از تقسیم جمعیت کل کشور (حدود ۸۳ میلیون نفر) به جمعیت شاغلین (معادل ۲۴,۲ میلیون نفر در زمستان ۱۳۹۸) به دست آمده است.

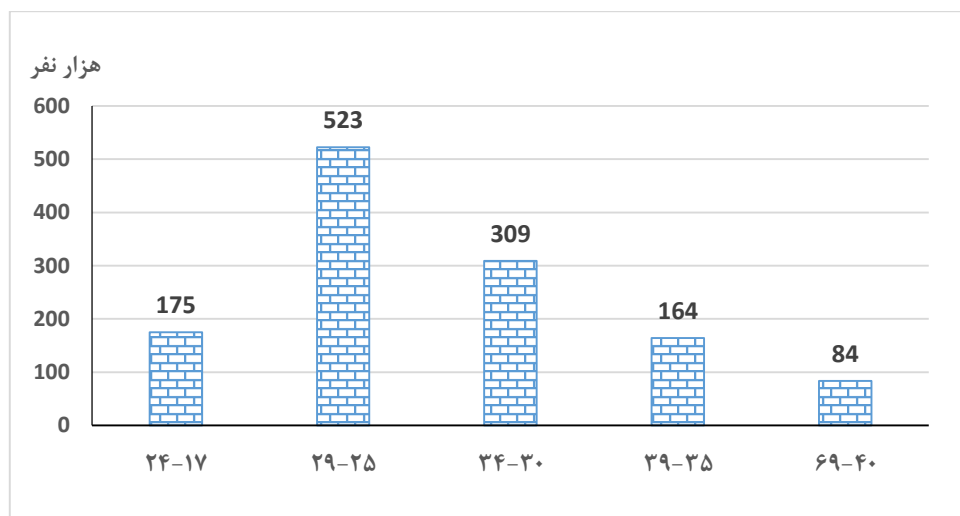
۲. نسبت اشتغال برابر است با حاصل تقسیم جمعیت شاغل ۱۵ ساله و بیشتر به کل جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر ضربدر ۱۰۰.

در سال ۱۳۹۸ کاهش داشته است. اگرچه تعداد مطلق بیکاران فارغ‌التحصیل آموزش عالی حدود ۶۷ هزار نفر کاهش نشان می‌دهد، اما سهم جمعیت بیکار فارغ‌التحصیل آموزش عالی از کل بیکاران در بازه زمانی مذکور ۳ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. با محاسبه نرخ رشد بیکاران فارغ‌التحصیل دارای آموزش عالی مشاهده می‌شود که این نرخ حدود $1/6$ - درصد بوده است، اما نرخ رشد کل بیکاران برابر با $12/2$ - درصد است. از طرف دیگر، سهم جمعیت شاغل فارغ‌التحصیل دارای آموزش عالی از کل شاغلان در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷، $0,8$ واحد درصد افزایش داشته و نرخ رشد شاغلین این گروه حدود $5/2$ درصد و نرخ رشد کل شاغلین، حدود $1/8$ درصد است. ارقام مذکور نشانگر آن است که افزایش سهم بیکاران فارغ‌التحصیل آموزش عالی از کل بیکاران، با توجه به رشد اشتغال $5/2$ درصدی این افراد که البته میزان قابل توجهی نیز هست، به دلیل تقاضا نبوده و مشکل اصلی ناشی از کمبود طرف عرضه است. به این مفهوم که فشار بالای عرضه برای افراد فارغ‌التحصیل دارای آموزش عالی، اجازه کاهش سریع نرخ بیکاری این گروه را نداده است. در حقیقت، می‌توان گفت تمایل افراد دارای آموزش عالی به حضور در بازار کار بیشتر بوده و اثر مایوس‌شوندگی برای این دسته از افراد، خیلی قوی نخواهد بود. همچنین، با توجه به اینکه نرخ کاهش کل بیکاران ($12/2$ - درصد) بیشتر از نرخ کاهش بیکاران فارغ‌التحصیل آموزش عالی ($5/2$ - درصد) است و نرخ بیکاری نیروی کار کم‌سواد پایین‌تر از افراد دارای مدرک آموزش عالی است، لذا شرایط بازار کار برای افراد فاقد مدرک آموزش عالی بهتر از افراد دارای مدرک آموزش عالی است.

نمودارهای ۱ و ۲ نشان‌دهنده توزیع سنی شاغلان و بیکاران دارای مدرک تحصیلات عالی در سال ۱۳۹۸ هستند. شاغلان دارای تحصیلات عالی در گروه سنی ۳۰-۳۴ سال بیشترین اشتغال را به خود اختصاص داده‌اند. در جمعیت بیکاران دارای تحصیلات عالی هم گروه سنی ۲۵-۲۹ سال بیشترین تعداد بیکار را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار ۱: توزیع سنی شاغلان دارای تحصیلات عالی در سال ۱۳۹۸
 منبع: امور اقتصاد کلان سازمان برنامه و بودجه- گزارش بررسی تحولات بازار کار در سال ۱۳۹۸

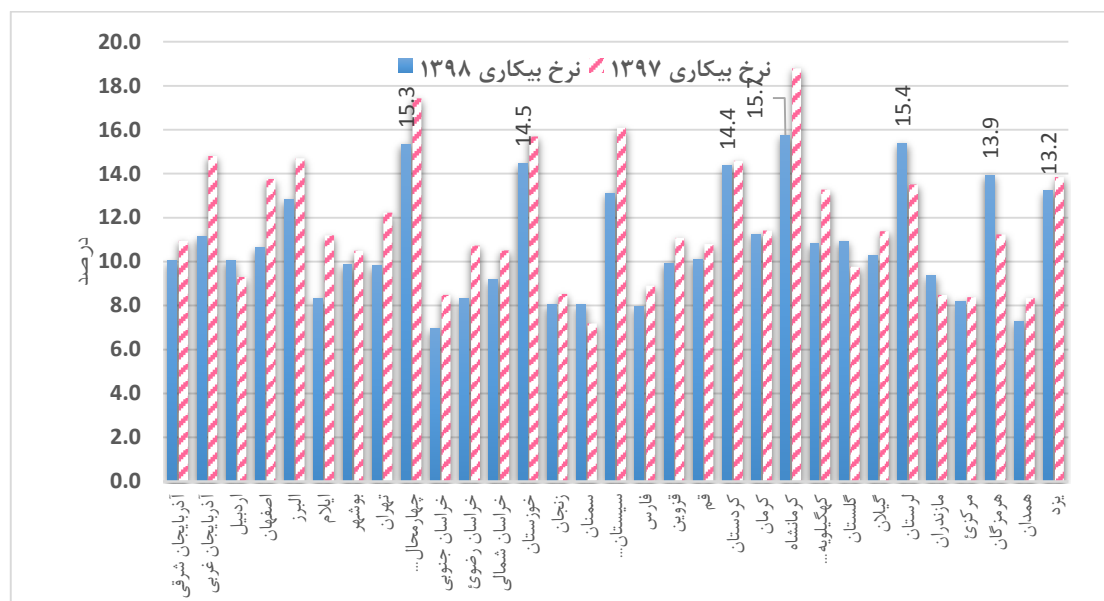
نمودار ۲: توزیع سنی بیکاران دارای تحصیلات عالی در سال ۱۳۹۸
 منبع: امور اقتصاد کلان سازمان برنامه و بودجه- گزارش بررسی تحولات بازار کار در سال ۱۳۹۸

تحولات اشتغال، بیکاری و مشارکت برحسب مردان و زنان

تعداد بیکاران زن در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ حدود ۹/۶ درصد کاهش یافته است، در حالی که این نرخ برای مردان حدود ۱۳/۴- درصد است. از طرفی، نرخ کاهش تعداد زنان شاغل طی دوره مذکور تقریباً برابر ۰/۰۴- درصد بوده است، در حالی که برای مردان در دوره مذکور شاهد رشد اشتغال ۲/۳ درصدی بودیم. همچنین، نرخ مشارکت زنان در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ کاهش ۲/۱۷ واحد درصدی را نشان می‌دهد که می‌تواند مورد توجه برنامه‌ریزی آموزشی در حوزه آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای به خصوص فعالیت‌های معطوف به زنان قرار گیرد.

تحولات نرخ بیکاری استانی

در خصوص تفکیک استانی نرخ بیکاری در سال ۱۳۹۸، نکته حائز اهمیت کاهش قابل ملاحظه نرخ بیکاری استان‌هایی مانند آذربایجان غربی (کاهش ۳,۷ واحد درصد)، اصفهان (کاهش ۳ واحد درصد)، کرمانشاه (کاهش ۳ واحد درصد)، سیستان و بلوچستان (کاهش ۳ واحد درصد)، در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال قبل است. در سال ۱۳۹۸ استان خراسان جنوبی با نرخ بیکاری ۷ درصدی کمترین و استان کرمانشاه با نرخ بیکاری ۱۵,۷ درصدی بیشترین نرخ بیکاری را داشته‌اند. البته در خصوص استان کرمانشاه می‌توان با قاطعیت بیان کرد که یکی از دلایل مهم کاهش نرخ بیکاری این استان، ناشی از اعتبارات ویژه‌ای است که بابت بازسازی خسارات زلزله، از محل قانون اشتغال روستایی به آن تخصیص داده شده است. در خصوص سایر استان‌ها به آمار و اطلاعات بیشتری نیاز هست، اما شاید بتوان کاهش در نرخ بیکاری آن‌ها را ناشی از اجرای برنامه‌های اشتغال همانند سیاست‌های فعال بازار کار، طرح کارورزی و مهارت‌آموزی و از این دست اقدامات دانست و همان‌طور که مطرح شد به اطلاعات بیشتری نیاز است. در نمودار ۴، تحولات نرخ بیکاری استان‌ها در سال ۱۳۹۸ در قیاس با سال ۱۳۹۷ ارائه شده است. در بین استان‌های دارای نرخ بیکاری بالا، نام استان‌های یزد، هرمزگان، لرستان، کرمانشاه، کردستان، خوزستان و چهارمحال بختیاری را می‌توان نام برد. اتکای بالای اشتغال استان‌های مذکور به بخش صنعت و رکود فعالیت‌های صنعتی در سال گذشته و سال جاری موجب شده است نرخ بیکاری در این استان‌ها بالا باشد. توضیحات بالا در نمودار ۳ نشان داده شده است.

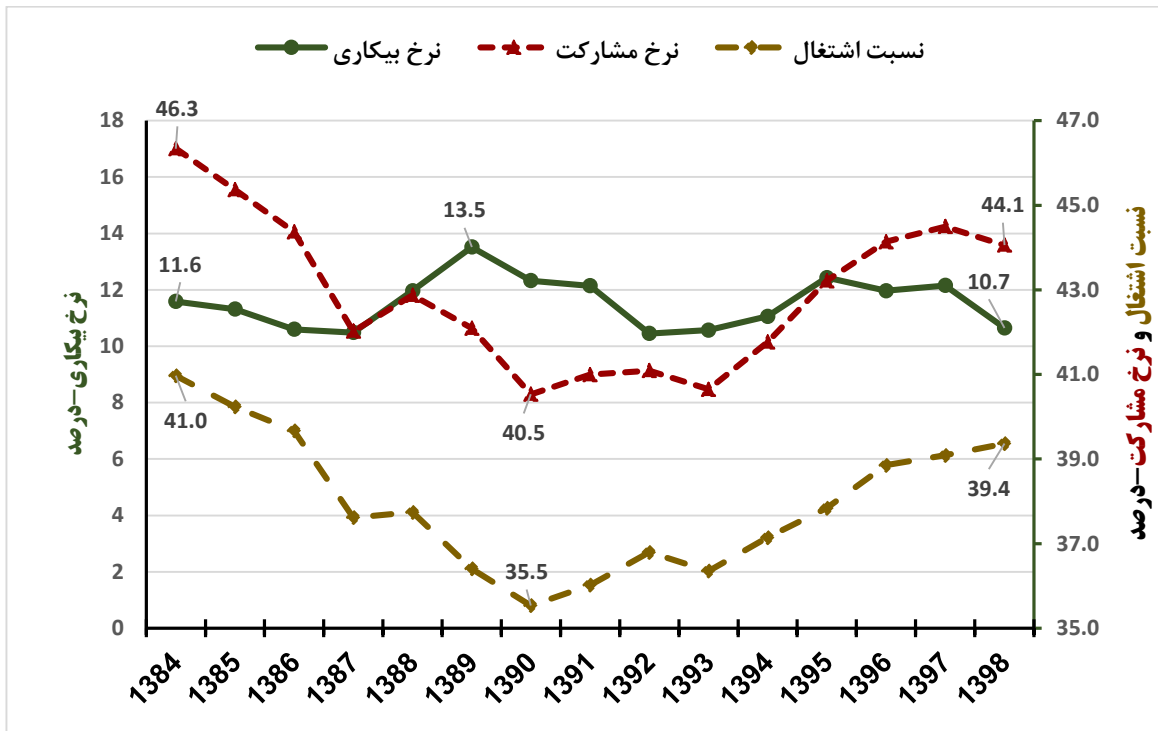

نمودار ۳: مقایسه نرخ بیکاری استانی در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

منبع: امور اقتصاد کلان سازمان برنامه و بودجه - گزارش بررسی تحولات بازار کار در سال ۱۳۹۸

۲-۳-۱- تحولات شاخص‌های اصلی بازار کار (نرخ مشارکت، نرخ بیکاری و نسبت اشتغال)

نمودار ۴ سری زمانی متغیرهای نرخ بیکاری، نرخ مشارکت اقتصادی و نسبت اشتغال (نسبت جمعیت شاغل به کل جمعیت در سن کار) را از آغاز اجرای طرح آمارگیری از نیروی کار، یعنی سال ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. قبل از پرداختن به نمودار ۴ باید اشاره شود که نرخ مشارکت اقتصادی در سال ۱۳۹۸ برابر ۴۴,۱ درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۷، ۰,۴ واحد درصد کاهش داشته است. نسبت اشتغال و نرخ بیکاری نیز در سال ۱۳۹۸ به ترتیب معادل ۳۹,۴ و ۱۰,۷ درصد بودند که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۰,۳ و ۱,۵- واحد درصد تغییر داشته‌اند.

نمودار ۴: نرخ بیکاری، نرخ مشارکت اقتصادی و نسبت اشتغال (درصد)

منبع: نتایج طرح آمارگیری نیروی کار مرکز آمار ایران

۲-۳-۲- وضعیت اشتغال مهارت‌آموختگان مراکز ثابت آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (بازه زمانی):

سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹)

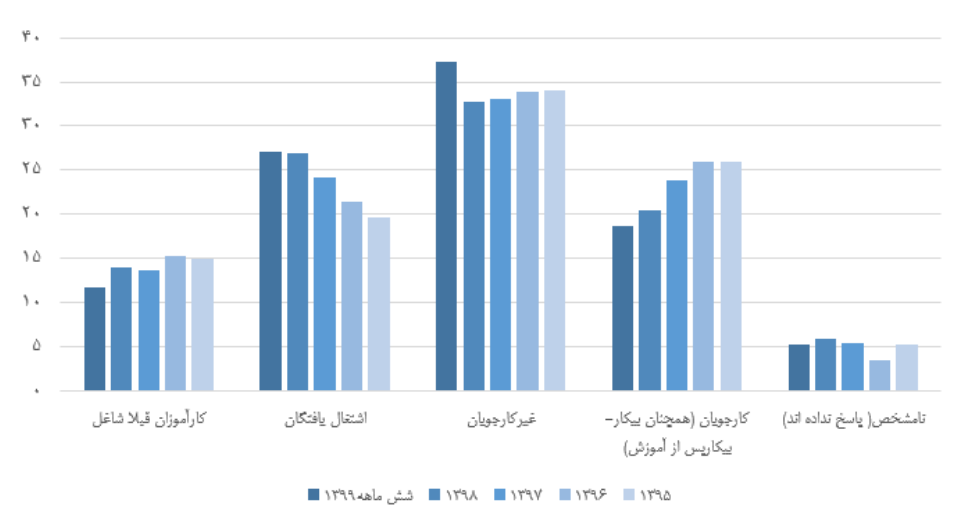
با توجه به اهمیت مقوله اثربخشی در هر حوزه، لازم است تا در حوزه آموزش‌های مهارتی که معطوف به افزایش مهارت برای اشتغال کارجویان است، نگاهی به وضعیت مهارت‌آموزان پس از دریافت خدمات آموزش مهارتی داشت و از حیث وضعیت اشتغال آنها را رهگیری کرد؛ نتایج رهگیری اشتغال مهارت‌آموختگان در سال‌های ۹۹-۱۳۹۵ به شرح جداول و نمودارهای زیر است:

جدول ۲: آمار مربوط ارائه آموزش‌های مهارتی در بررسی وضعیت اشتغال مهارت آموختگان طی سال‌های ۱۳۹۵ تا شش ماهه ۱۳۹۹

شش ماهه ۱۳۹۹		۱۳۹۸		۱۳۹۷		۱۳۹۶		۱۳۹۵		عنوان
درصد از کل	تعداد (نفر)	درصد از کل	تعداد (نفر)	درصد از کل	تعداد (نفر)	درصد از کل	تعداد (نفر)	درصد از کل	تعداد (نفر)	
۱۰۰	۸۱۲۴۲	۱۰۰	۱۶۶۱۸۵	۱۰۰	۱۷۶۷۳۶	۱۰۰	۱۶۵۲۲۱	۱۰۰	۱۲۸۵۵۲	تعداد مهارت آموختگان رهگیری شده
۱۱,۷	۹۵۰۰	۱۳,۹	۲۳۰۵۳	۱۳,۷	۲۴۲۳۴	۱۵,۳	۲۵۴۰۴	۱۵	۱۹۱۹۹	کارآموزان قبلاً شاغل
۲۷,۱	۲۲۰۰۲	۲۶,۹	۴۴۶۲۴	۲۴,۱	۴۲۵۲۴	۲۱,۴	۳۵۳۸۷	۱۹,۷	۲۵۳۳۱	اشتغال یافتگان
۳۷,۳	۳۰۳۰۶	۳۲,۸	۵۴۵۹۱	۳۳,۱	۵۸۴۲۲	۳۳,۸	۵۵۷۹۱	۳۴	۴۳۸۳۱	غیر کارجویان
۱۸,۷	۱۵۲۰۱	۲۰,۵	۳۴۰۶۷	۲۳,۸	۴۲۰۴۶	۲۶	۴۲۸۹۴	۲۶	۳۳۸۵۹	کارجویان (همچنان بیکار- بیکار پس از آموزش)
۵,۲	۴۲۳۳	۵,۹	۹۸۵۰	۵,۴	۹۵۱۰	۳,۵	۵۷۴۵	۵,۳	۶۱۵۸	نامشخص (پاسخ نداده‌اند)

منبع: معاونت آموزش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

درصد اشتغال یافتگان از حاصل تقسیم اشتغال یافتگان به مجموع افراد کارجویان و کسانی که پاسخ پرسش‌های رهگیری را نداده‌اند، محاسبه شده است. این شاخص نشان می‌دهد که مهارت‌آموزان سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۹۵، حدود ۳۸,۸ درصد جذب بازار کار شده‌اند که این شاخص در شش ماهه سال ۱۳۹۹ به ۵۳,۱ افزایش یافته است که نشانگر کارایی دوره‌های آموزشی سازمان مذکور است. همچنین شاخص اشتغال غیرمرتبط با دوره آموزشی نیز طی سال‌های ۱۳۹۵ (۱۰,۹٪) تا شش ماهه ۱۳۹۹ (۱۱,۱٪) نسبتاً ثابت بوده است.

نمودار ۵: تغییرات وضعیت مهارت‌آموزان رهگیری‌شده از حیث وضعیت اشتغال در سال‌های ۹۹-۱۳۹۵

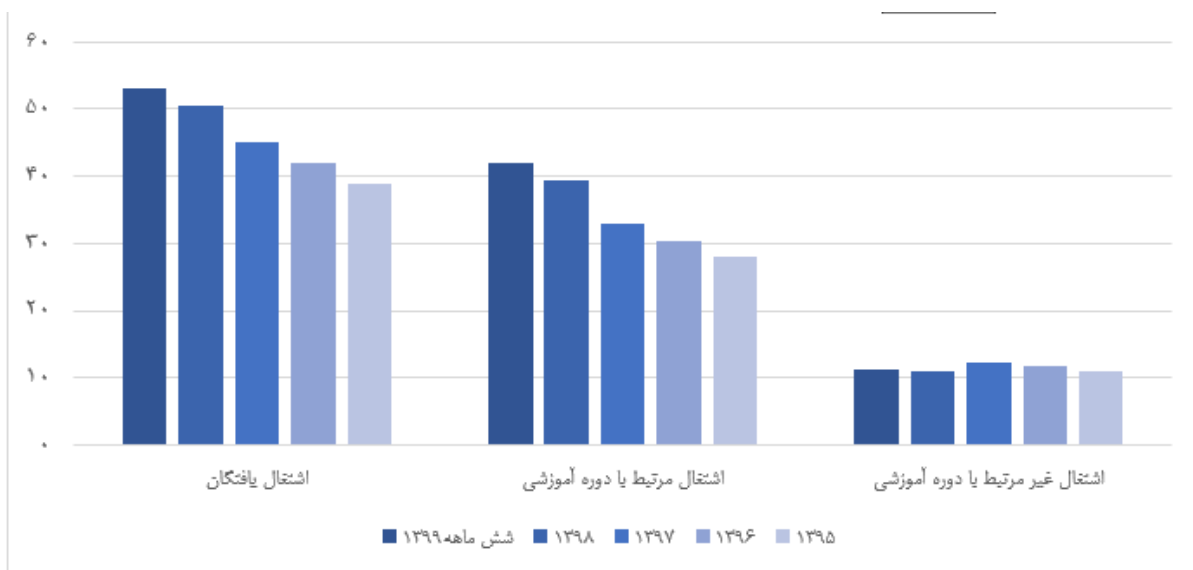
منبع: مبتنی بر آمارهای معاونت آموزش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

همچنین ارتباط شغل کسب شده با مهارت دریافت شده نیز موضوع مهم دیگری است که در سنجش میزان اثربخشی آموزش‌های مهارتی نقش مهمی را ایفا می‌کند؛ جدول ۳ وضعیت اشتغال یافتگان مرتبط را نشان می‌دهد که در طول زمان سهم اشتغال مرتبط با مهارت رو به افزایش است.

جدول ۳: وضعیت اشتغال یافتگان مرتبط، غیر مرتبط برحسب درصد در سال‌های ۱۳۹۵ و شش ماهه ۱۳۹۹

عنوان	سال ۱۳۹۵		سال ۱۳۹۶		۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸		شش ماهه ۱۳۹۹	
	تعداد	درصد از کارجویان	تعداد	درصد از کارجویان	تعداد	درصد از کارجویان	تعداد	درصد از کارجویان	تعداد	درصد از کارجویان
اشتغال یافتگان	۲۵۳۳۱	۳۸,۸	۳۵۳۸۷	۴۲,۱	۴۲۵۲۴	۴۵,۲	۴۴۶۲۴	۵۰,۴	۲۲۰۰۲	۵۳,۱
اشتغال مرتبط با دوره آموزشی	۱۸۲۲۴	۲۷,۹	۲۵۴۳۲	۳۰,۳	۳۰۹۷۶	۳۲,۹	۳۴۸۴۶	۳۹,۴	۱۷۴۱۳	۴۲
اشتغال غیرمرتبط با دوره آموزشی	۷۱۰۷	۱۰,۹	۹۹۵۵	۱۱,۸	۱۱۵۴۸	۱۲,۳	۹۷۷۸	۱۱	۴۵۸۹	۱۱,۱

منبع: معاونت آموزش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

نمودار ۶: تغییرات وضعیت مهارت‌آموزان رهگیری‌شده از حیث ارتباط اشتغال با مهارت کسب‌شده در سال‌های ۹۹-۱۳۹۵
منبع: مبتنی بر آمارهای معاونت آموزش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

۳- تحلیل و تبیین نماگرهای عملکردی بخش

تحولات بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی در مدت‌زمان مورد بررسی در قالب مقادیر کمی و تغییرات آن در میزان ظرفیت‌ها و افزایش پوشش خدمات آموزشی در پرتو تحلیل اهداف کمی و نماگرهای این بخش به شرح ذیل است. شایان ذکر است مطالب ذیل از گزارش عملکرد سال ۱۳۹۸ برنامه ششم توسعه در سامانه رابت، استخراج شده است:

- به منظور نیل به هدف کلی تقویت انسجام و یکپارچگی نظام آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارت‌آموزی با هدف کمی ارائه لوایح مربوط به مرجع ملی هماهنگی و نیز قانون آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی، قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در تاریخ ۱۳۹۶/۸/۲۴ تصویب و متعاقباً به استناد ماده (۱۱) آن، پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی مربوطه نیز در سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و درنهایت در دولت به تصویب رسیده است.

- در راستای گسترش مشارکتهای بخش دولتی و غیردولتی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی، میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای (دولتی و غیردولتی) در سند برنامه ششم توسعه ۵۰۸ هزار نفر ساعت برای سال ۱۳۹۸ پیش‌بینی شده که حدود ۶۳ درصد آن با میزان ۳۲۱۸۰۹ نفر ساعت تحقق یافته است.

- در راستای افزایش اثربخشی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی، میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای به جمعیت فعال در چهارمین سال اجرای برنامه ششم توسعه، ۱۱,۸ ساعت بوده که در مقایسه با هدف ۱۸ ساعت مندرج در سند برنامه، عملکرد تقریباً ۶۵ درصدی داشته است. از دلایل عدم تحقق کامل این هدف می‌توان به اشباع شدن برخی از رشته‌ها، عدم شناخت صحیح از آموزش‌های غیررسمی در جامعه و فرسودگی و به‌روز نبودن تجهیزات نسبت به فناوری‌های جدید بازار کار اشاره کرد.

- عملکرد هدف کمی میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای به بهره‌برداران روستایی در سال ۱۳۹۸، ۲,۱ ساعت بوده است که حاکی از عملکرد ۱۳۱ درصدی این هدف کمی نسبت به هدف مشخص شده ۱,۶ ساعت برای سال ۱۳۹۸، ذیل هدف کلی ایجاد قدرت انطباق مراکز با نیازها است. این موضوع بیانگر آن است که روستاها و سکونت‌گاه‌های خاصی چون حاشیه شهرها و مناطق عشایری، ظرفیت بسیار بالایی برای برگزاری آموزش‌های مهارتی دارند.

از دیگر هدف‌های کمی ذیل هدف کلی قدرت انطباق مراکز با نیازها، نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش به کل دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه و نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش دختر به کل هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش است. این دو شاخص، بیانگر میزان آموزش‌های رسمی مهارت‌محور در نظام آموزش عمومی است که ارتباط تنگاتنگی با نظام هدایت تحصیلی دارد. میزان حضور دانش‌آموزان در این دوره، پشتوانه مناسبی برای تأمین نیروی انسانی ماهر و کارآمد برای بازار کار است. نظام هدایت تحصیلی و فرهنگ حاکم بر جامعه و خانواده‌ها، موجب شده است تا دانش‌آموزان به سمت آموزش‌های نظری (رشته‌هایی همچون ریاضی- فیزیک و علوم تجربی) و درنهایت تحصیل در مقاطع کارشناسی در دانشگاه‌ها سوق یابند. همچنین همان‌طور که در تحلیل‌های عملکرد برنامه پنجم و سه سال برنامه ششم توسعه نیز اشاره شد، حضور دختران در دوره‌های آموزش مهارت‌محور چه در آموزش رسمی و چه در آموزش غیررسمی، اندک بوده که به نظر می‌رسد ریشه در شرایط فرهنگی حاکم بر خانواده‌ها دارد. همچنین تخصیص کم اعتبارات و فرسودگی تجهیزات آموزشی، منجر به بروز چالش‌هایی برای این بخش شده است. نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش به کل دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه، ۳۵,۰۲ درصد است که بیانگر عملکرد ۸۸ درصدی بوده و ۳۷,۴۳ درصد نیز عملکرد نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش دختر به کل هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش است.

- در ذیل هدف کلی ایجاد انطباق مراکز با نیازها در حوزه آموزش‌های عالی مهارتی، دو هدف کمی تعداد دانشجویان کاردانی مهارتی در هر یکصد هزار جمعیت و نسبت دانشجویان دوره‌های کاردانی مهارتی به کل دانشجویان تعریف شده است. عملکرد هدف کمی تعداد دانشجویان کاردانی مهارتی در هر یکصد هزار جمعیت در سال ۱۳۹۸ برابر است با ۳۴۳ دانشجو که فاصله قابل توجهی با هدف مندرج در سند برنامه ششم (۱۴۳۷ نفر دانشجو) وجود دارد. نسبت دانشجویان دوره‌های کاردانی مهارتی به کل دانشجویان نیز برابر با ۸,۳۵ درصد است که با هدف ۲۶,۵ درصدی تعریف شده کماکان فاصله دارد. همان‌گونه که پیش‌تر نیز به آن اشاره شد، نظام هدایت تحصیلی، دانش‌آموزان را به سمت آموزش‌های عالی کارشناسی سوق داده و اخذ مدرک کاردانی به دلیل شرایط فرهنگی حاکم بر جامعه، انگیزه کمتری در فرد برای ادامه تحصیل در مقاطع کاردانی مهارتی ایجاد می‌کند. از سوی دیگر، در سال ۱۳۹۶ شورای عالی اداری مصوبه‌ای مبنی بر منع ارائه آموزش رسمی در مؤسسات آموزش عالی وابسته به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ کرد که این موضوع در کاهش دانشجو اثرگذار بوده است. همچنین از دیگر دلایل پایین بودن این عملکرد آن است که جامعه آماری دانشجویان کاردانی مهارتی مندرج در جدول اهداف کمی، صرفاً مربوط به دانشگاه‌های شهید رجایی، جامع علمی کاربردی، فنی حرفه‌ای، مؤسسه علمی-کاربردی و مهارتی جهاد کشاورزی، مؤسسه علمی-کاربردی صنعت آب و برق و مؤسسه علمی-کاربردی مهارت است و سایر دانشگاه‌ها، به‌ویژه واحدهای سما دانشگاه آزاد اسلامی و دانشجویان دانشگاه‌های وابسته علوم پزشکی و سایر مؤسسات علمی کاربردی ارائه‌دهنده آموزش‌های مهارتی وابسته به دستگاه‌های اجرایی که اعتبارات آن‌ها در امور آموزش و پرورش عمومی و فنی حرفه‌ای سازمان برنامه و بودجه کشور نیست، مد نظر قرار نگرفته‌اند.

جدول ۴: عملکرد اهداف کمی و شاخص‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در دو سال اخیر برنامه ششم توسعه

مقدار هدف کمی					واحد اندازه‌گیری	عنوان	اهداف کلی
سال ۱۴۰۰	سال ۱۳۹۹	سال ۱۳۹۸					
پیش‌بینی برنامه	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق هدف	عملکرد	پیش‌بینی برنامه			
۱	۱	۱۰۰	۱	۱	لایحه	ارائه لوایح مربوط به مرجع ملی هماهنگی و نیز قانون آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	تقویت انسجام و یکپارچگی نظام آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
۶۵۸,۹۲۰	۵۷۸,۰۰۰	۶۳	۳۲۱۸,۰۹	۵۰۸,۰۰۰	هزار نفر ساعت	میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای (دولتی و غیردولتی)	گسترش مشارکت‌های بخش دولتی و غیردولتی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
۲۴,۵	۲۱	۶۶	۱۱,۸	۱۸	ساعت	میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای به جمعیت فعال	افزایش اثربخشی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
۲,۵	۲	۱۳۱	۲,۱	۱,۶	ساعت	میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای به بهره‌برداران روستایی	ایجاد قدرت انطباق مراکز با نیازها

مقدار هدف کمی					واحد اندازه‌گیری	عنوان	اهداف کلی
سال ۱۴۰۰	سال ۱۳۹۹	سال ۱۳۹۸					
پیش‌بینی برنامه	پیش‌بینی برنامه	درصد تحقق هدف	عملکرد	پیش‌بینی برنامه			
۴۲,۰۲	۴۱	۸۸	۳۵,۰۲	۴۰	درصد	نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش به کل دانش‌آموزان دوره‌ی دوم متوسطه	
۴۲,۶۴	۴۱,۳	۹۴	۳۷,۴۳	۴۰	درصد	نسبت هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش دختر به کل هنرجویان فنی و حرفه‌ای و کاردانش	
۱۴۶۴	۱۴۵۰	۲۳,۸۶	۳۴۳	۱۴۳۷	دانشجو	تعداد دانشجویان کاردانی مهارتی در هر یکصد هزار نفر جمعیت	
۲۹,۵	۲۸	۳۱,۵	۸,۳۵	۲۶,۵	دانشجو	نسبت دانشجویان دوره‌های کاردانی مهارتی به کل دانشجویان	

منبع: گزارش عملکرد سال ۱۳۹۸ بخش فنی و حرفه‌ای در سامانه رابت

۴- چالش‌ها، تنگناها و مسائل اساسی در بخش

جهان پیرامون انسان و دنیای کسب و کار در حال تغییر و دگرگونی است. افراد جهت انطباق با این دگرگونی‌ها به دنبال مهارت‌های جدیدی هستند که در زندگی و فعالیت‌های جاری و آینده از آنها بهره‌گیرند. این در حالی است که افزایش جمعیت فعال کشور با توجه به ساختار جمعیتی و رشد نرخ بیکاری در کشور، برنامه‌ریزان و

سیاست‌گذاران را بیش از پیش متوجه اهمیت اداره و ارائه آموزش‌های مهارتی متناسب با تغییرات دنیای کسب و کار می‌کند. تردیدی نیست که توسعه متناسب با ارتقای کیفی برنامه آموزش فنی و حرفه‌ای (به عنوان یکی از مفیدترین آموزش‌ها برای بسترسازی اشتغال) تنها از طریق داشتن تفکر سیستمی مبتنی بر رویکرد استراتژیک و توأم با پژوهش‌های علمی امکان‌پذیر بوده و بدون اتکا به یافته‌های پژوهشی هر اقدامی در جهت توسعه و بهبود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به‌مثابه تیری در تاریکی است. با این توضیح درخواهیم یافت که در فرایند تحولات اقتصادی، اجتماعی کشور بدون تردید نیروی انسانی، بالاترین اهمیت را دارد. از طرفی نظام آموزش در اکثر کشورها سهم زیادی از بودجه عمومی را به خود اختصاص می‌دهد. بنابراین با توجه به محدودیت بودجه، منابع مالی، امکانات و تجهیزات، برنامه‌ریزی توسعه آموزش‌های کاربردی مهارتی باید در راستای توسعه کشور بوده و آگاهی از وضعیت موجود به جهت رفع کاستی‌ها و اتخاذ تصمیمات به منظور دستیابی به اهداف پیشرفت و توسعه ضرورت دارد. در این میان، اصلی که در برنامه‌ریزی آموزشی بیشتر مورد توجه قرار می‌گرفت، در نظر گرفتن ارتباط آموزش با دنیای کار بود. اصلی که ما را به سوی سرمایه‌گذاری برای کارآموزی و آموزش افراد متخصص و تهیه تجهیزات در سطح دانشگاه‌ها و تربیت کارگران ماهر در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای سوق می‌دهد. اما به لحاظ محدودیت‌ها از جمله منابع مالی و تجهیزات و همچنین نیروی متخصص و مربی کارآمد منجر به توسعه ناهماهنگ این آموزش‌ها با سیاست‌های توسعه شده است.

قانون برنامه ششم توسعه به‌عنوان سند فرادستی، تکالیفی را برای بخش فنی و حرفه‌ای کشور در نظر گرفته که تکالیف حسب مواد قانونی برنامه عبارتند از: افزایش مهارت و تخصص نیروی کار، به‌ویژه فارغ‌التحصیلان دبیرستان‌ها، هنرستان‌ها تا مقطع کارشناسی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی با ارائه آموزش‌های مهارتی؛ افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزشی کشور با رویکرد تحقق اقتصاد مقاومتی و اقتصاد دانش‌بنیان در طول اجرای قانون برنامه از طریق بازنگری و اصلاح ساختار نظام اداری دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و افزایش منابع و تجهیزات نسبت به افزایش سهم دانشگاه فنی و حرفه‌ای و دانشگاه جامع علمی-کاربردی در نظام آموزشی کشور؛ اقدام و به‌روز نمودن تجهیزات آموزشی هنرستان‌ها، آموزشکده‌ها و دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای.

با توجه به گستردگی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و تعدد دستگاه‌های متولی امر مهارت‌آموزی در زمینه افزایش سهم مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای روستائیان و عشایر، آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای به بهره‌برداران روستایی اقدامات خوبی صورت گرفته است، اما در زمینه دسترسی به فرصت‌های عادلانه آموزشی در مناطق کمتر توسعه یافته، برقراری توازن تدریجی بین تعداد دانش‌آموزان در رشته‌های متوسطه، حمایت از حضور بخش خصوصی در توسعه این آموزش‌ها در مدارس، نسبت دانشجویان دوره کاردانی مهارتی به کل دانشجویان و در کل، سهم آموزش‌های مهارتی تا پایان برنامه و اجرایی کردن چهارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای ملی، موفقیت قابل توجهی نداشته است.

علی‌رغم تأکید اسناد بالادستی نظیر قانون اساسی، اهداف و سیاست‌های چشم‌انداز بلندمدت جمهوری اسلامی، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، قانون برنامه ششم توسعه کشور، سیاست‌های کلی کشور در بخش اشتغال و سایر قوانین و سیاست‌های کشور بر اهمیت و جایگاه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مستقیم یا غیرمستقیم کماکان این بخش با برخی کاستی‌ها و نارسایی‌هایی روبه‌روست که علل متعددی دارد. یکی از مشکلات حائز اهمیت است که در بخش آموزش‌های رسمی فنی و حرفه‌ای وجود دارد، عدم کارایی نظام فعلی هدایت تحصیلی است، در کنار این عامل مسائل فرهنگی نیز در اقبال کمتر رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش از سوی دانش‌آموزان و خانواده‌ها مؤثر بوده و سبب شده است سهم جمعیتی این بخش از نظام آموزشی کشور همواره کمتر از دوره‌های نظری باشد؛ در حالی که این موضوع در کشورهای توسعه یافته کاملاً متفاوت است. اما فعالیت در زمینه فرهنگ‌سازی با مشارکت و تعامل رسانه‌ها و هدایت تحصیلی با توجه به نیاز بازار کار و مسائل همچون بیکاری گسترده فارغ‌التحصیلان دانشگاهی ضروری به نظر می‌رسد.

با نگاهی به توزیع برنامه‌ای اعتبارات هزینه‌ای فصل آموزش فنی و حرفه‌ای در طول برنامه، مجموع برنامه آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش در طی برنامه از ۷۵ درصد به ۶۶ درصد کاهش یافته است، اما سهم برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای از ۱۴ درصد به ۱۶ درصد و برنامه‌های آموزش عالی مهارتی از ۱۱ درصد به ۱۸ درصد در سال سوم برنامه افزایش یافته است. همچنین، مصوبه شورای عالی اداری مبنی بر ممنوعیت ارائه آموزش‌های رسمی در مؤسسات آموزشی وابسته به دستگاه‌های اجرایی موجب کاهش دانشجویان کاردانی مهارتی شد.

از مهم‌ترین راهکارهای رفع چالش‌های فصل آموزش فنی و حرفه‌ای می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- یکپارچه‌سازی سیاست‌گذاری و نظارت در این حوزه و ارتقای جایگاه شورای عالی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی؛
- نیاز به مطالعات تخصصی و گسترده آمایشی با رویکرد شناسایی توانمندی‌های بالقوه و بالفعل در سطح منطقه‌ای و استانی، نیازمندی‌های اجتماعی و بازار کار و با دید آینده‌نگری؛
- لزوم فرهنگ‌سازی مناسب در سطح جامعه نسبت به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای؛
- عرضه‌محوری آموزش‌ها به‌جای تقاضا‌محوری، بر اساس نیازهای شغلی و منطقه‌ای؛
- لزوم عکس‌العمل به‌موقع مجریان آموزش‌های بخش با تغییرات سریع بازار کار و فناوری؛
- لزوم ایجاد نظام جامع آمار و اطلاعات بخش؛
- لزوم ایجاد ساز و کار الزام شاغلین اصناف برای گذراندن دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای لازم؛
- لزوم نهادینه کردن استانداردهای حرفه‌ای و ارزشیابی مورد تأیید بازار کار و همچنین چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی ایران (NQF)؛

۵- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های بخش، تعیین‌شده در بودجه ۱۴۰۰

- تمرکز بر تدوین و استقرار چارچوب صلاحیت حرفه‌ای موضوع ماده (۷) قانون نظام آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب ۱۳۹۶ مجلس محترم شورای اسلامی.
- اجرای توجه به بازنگری استانداردهای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای از ۵۰۰ استاندارد به ۲۰۰۰ استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.
- توجه ویژه به آموزشگاه‌های آزاد و افزایش ۵ برابری اعتبارات کمک‌های فنی و اعتباری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در راستای تقویت آنها و افزایش اثربخشی آموزش‌های مهارتی در بدنه غیردولتی.
- توجه ویژه به مرکز تربیت مربی ملی واقع در شهر کرج به‌عنوان تنها مرکز تربیت و بازآموزی مربیان فنی و حرفه‌ای در سطح کشور و همچنین، توجه ویژه به برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت.
- گسترش فعالیت «توسعه آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی در استان سیستان و بلوچستان و سواحل مکران» ذیل برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی.
- افزایش کیفیت فعالیت‌های آموزشی در دانشگاه جامع علمی و کاربردی (اصلاح اهداف کمی و بهای تمام شده).

۶- تبصره‌های بودجه مربوط به بخش

جدول ۵: تبصره‌ها

ردیف	آدرس در تبصره‌های سال ۱۴۰۰	موضوع	متن تبصره در لایحه ۱۴۰۰
۱	بند الف تبصره ۳	استفاده مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس)	دولت مجاز است یک میلیارد دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی - فاینانس- فوق‌الذکر را برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به‌منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها، دانشگاه‌های علوم پزشکی، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با تضمین دولت و بازپرداخت آن، از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین کند.
۲	بند (و) تبصره ۹	امکان بهره‌مندی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای از اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته مصوب ۳۰/۷/۱۳۹۷	به منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی، فناوری و مهارتی اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته مصوب ۳۰/۷/۱۳۹۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی قابل اختصاص به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و جهاد دانشگاهی مستقر در استان نیز است.
۳	بند (ل) تبصره ۹	مستثنا شدن درآمد اختصاصی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای وابسته به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از کسورات اعتباری مربوط به قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته مصوب ۳۰/۷/۱۳۹۷	به‌منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی، فناوری و مهارتی، درآمدهای اختصاصی دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای وابسته به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و جهاد دانشگاهی از شمول حکم اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته مستثنا هستند.

منبع: ماده واحده لایحه ۱۴۰۰ بودجه کل کشور

۷- تحلیل و تبیین وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

درآمدهای دستگاه‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در این امور مجموعاً از محل ۵ کد ردیف درآمدی، تغذیه می‌شوند که ۳ کد ردیف درآمدی ۱۴۰۱۰۳، ۱۴۰۱۶۱ و ۱۴۰۲۱۱ از نوع درآمد اختصاصی و دو ردیف درآمدی با کدهای ۱۳۰۳۰۱ و ۳۱۰۲۰۳ درآمد عمومی هستند که جدول ۶ اعتبارات درآمدهای این حوزه را به تفکیک دستگاه‌ها و شماره‌های طبقه‌بندی درآمدی و همچنین روکش کلی از آنها نشان می‌دهد:

جدول ۶: درآمدهای عمومی و اختصاصی به تفکیک شماره طبقه‌بندی درآمدها و دستگاه اجرایی

لايه ۱۴۰۰		قانون ۱۳۹۹				عملکرد ۱۳۹۸				عنوان دستگاه اجرایی	طبقه‌بندی شماره درآمدها		
درآمد اختصاصی		درآمد عمومی		درآمد اختصاصی		درآمد عمومی		درآمد اختصاصی				درآمد عمومی	
استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی			استانی	ملی
۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۱۲۹,۶۹۱	۰	۰	دانشگاه شهید رجایی	۱۲۷۵۴۲
	۱۵۰,۰۰۰			۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۰		۱۲۹,۶۹۱	۰	۰	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳
۰	۵۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۵۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۴۱۰,۰۴۳	۰	۰	مؤسسه آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق (کمک ۱)	۱۴۳۵۱۰
	۵۵۰,۰۰۰			۰	۵۵۰,۰۰۰	۰	۰		۴۱۰,۰۴۳	۰	۰	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳
	۱,۶۵۰,۰۰۰				۱,۷۵۰,۰۰۰				۱,۴۵۸,۴۲۱			دانشگاه جامع علمی، کاربردی	۱۲۷۲۰۰
	۱,۶۵۰,۰۰۰				۱,۷۵۰,۰۰۰				۱,۴۵۸,۴۲۱			درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳

تحلیل بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

لایحه ۱۴۰۰				قانون ۱۳۹۹				عملکرد ۱۳۹۸				عنوان دستگاه اجرایی	طبقه‌بندی شماره درآمدها
درآمد اختصاصی		درآمد عمومی		درآمد اختصاصی		درآمد عمومی		درآمد اختصاصی		درآمد عمومی			
استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی		
۰	۱,۸۳۰,۰۰۰	۴,۰۰۰	۲۰۳,۰۰۰	۰	۱,۲۳۲,۰۰۰	۳,۰۰۰	۱۱۲,۰۰۰	۰	۶۲۱,۴۹۲	۳,۰۸۲	۶۹,۹۰۶	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۱۲۶۰۰
			۲۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۱۱۰,۰۰۰			۰	۶۷,۸۳۹	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرائی)۱	۱۳۰۳۰۱
	۱,۴۰۰,۰۰۰			۰	۱,۰۹۵,۰۰۰	۰	۰		۵۳۹,۵۵۳	۰	۰	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳
	۳۰,۰۰۰			۰	۱۷,۰۰۰	۰	۰		۲۵,۰۴۷	۰	۰	درآمد حاصل از ارائه خدمات مشاوره‌ای به متقاضیان دوره‌های	۱۴۰۱۶۱

لایحه ۱۴۰۰		قانون ۱۳۹۹				عملکرد ۱۳۹۸				عنوان دستگاه اجرایی	طبقه‌بندی شماره درآمدها		
درآمد اختصاصی		درآمد عمومی		درآمد اختصاصی		درآمد عمومی		درآمد اختصاصی				درآمد عمومی	
استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی	استانی	ملی			استانی	ملی
												آموزشی فنی و حرفه‌ای به‌استثنای دانش آموزان فنی و حرفه‌ای و کار و دانش	
	۴۰۰,۰۰۰			۰	۱۲۰,۰۰۰	۰	۰		۵۶,۸۹۲	۰	۰	درآمد حاصل از صدور، تعویض و تمدید گواهینامه مهارت و پروانه تأسیس آموزشگاه‌های آزاد	۱۴۰۲۱۱
		۴,۰۰۰	۳,۰۰۰	۰	۰	۳,۰۰۰	۲,۰۰۰			۳,۰۸۲	۲,۰۶۷	منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و تجهیزات دستگاه‌های دولتی	۲۱۰۲۰۳

جدول ۶-۱: میزان و درصد درآمدهای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای به تفکیک انواع درآمد

برآورد سال ۱۴۰۰							قانون ۱۳۹۹						
درآمد کل	درآمد اختصاصی			درآمد عمومی			درآمد کل	درآمد اختصاصی			درآمد عمومی		
	سهم از کل	استانی	ملی	سهم از کل	استانی	ملی		سهم از کل	استانی	ملی	سهم از کل	استانی	ملی
۴۳۸۷۰۰۰	%۹۵,۲۸	۰	۴۱۸۰۰۰۰	%۴,۷۲	۴۰۰۰	۲۰۳۰۰۰	۳۷۹۷۰۰۰	%۹۹,۹۷	۰	۳۶۸۲۰۰۰	%۳,۰۳	۳۰۰۰	۱۱۲۰۰۰

منبع: لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

همان‌طور که مشاهده می‌شود سهم درآمد عمومی از کل درآمدهای این حوزه مربوط به دو ردیف درآمدی ذیل سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای ۴,۷۲ درصد است که نسبت به سال ۱۳۹۹ (۳,۳٪)، نزدیک به ۱,۵٪ رشد دارد. درآمدهای اختصاصی که همواره بخش عمده درآمدهای این حوزه را تشکیل داده است، سهمی معادل ۹۵,۲۸٪ درصد از کل درآمد حوزه را تشکیل می‌دهد که نسبت به سال قبل (۹۶,۹۷٪) درصد حدود ۱,۵٪ درصد کاهش داشته است. شایان ذکر است علت اصلی افزایش سهم درآمد عمومی به دلیل پیش‌بینی رشد بیشتر درآمدهای حاصل از ردیف درآمدی ۱۳۰۳۰۱ مربوط به «درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی)» است.

۸- تحلیل و تبیین اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه - دستگاه اجرایی) و ردیف‌های

متفرقه

۸-۱- کلیات

در مجموع اعتبارات مصوب هزینه‌ای این ۵ ردیف و دستگاه اجرایی فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه سال ۱۴۰۰ برابر است با ۲۰,۵۷۳,۵۰۳ میلیون ریال که ۱۶,۲۰۰,۵۰۳ میلیون ریال آن از محل بودجه عمومی دولت، ۲۴۳۰۰۰ میلیون ریال ردیف متفرقه، ۱۸۳۰۰۰۰ میلیون ریال از محل درآمد-هزینه و ۲۳۰۰۰۰۰ میلیون ریال از محل اعتبارات اختصاصی در قانون بودجه سالانه لحاظ شده است.

۸-۲- تحلیل و تبیین اعتبارات هزینه‌ای بخش برحسب برنامه

در جدول ۷، اعتبارات هزینه‌ای فصل آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه ۱۴۰۰ به تفکیک ۲۷ برنامه قابل مشاهده است؛ سه برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کاردانش، آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی دولتی به ترتیب با ۳۹,۷۸٪، ۲۹,۲۵٪ و ۱۱,۷۷٪ در مجموع حدود ۸۱٪ و بیشترین سهم از اعتبارات هزینه‌ای فصل را به خود اختصاص می‌دهند؛ شایان ذکر است اعتبارات مربوط به دو برنامه آموزشی مهم در حوزه آموزش رسمی متوسطه فنی و حرفه‌ای، «دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای» و «دوره دوم متوسطه کار و دانش» به ترتیب با اعتبار ۳۶,۱۸۱,۳۱۸ و ۴۹,۲۱۱,۹۶۴ میلیون ریال در مجموع قریب به ۷۰ درصد از اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای (۱۲۳,۷۱۵,۶۷۷ میلیون ریال) از مجموع اعتبارات عمومی و اختصاصی را به خود اختصاص داده است.

همچنین سه برنامه ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای نیروی انسانی صنعت آب و برق و پیمانکاران، پژوهش‌های کاربردی فنی و حرفه‌ای و آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیردولتی هر کدام با ۰,۰۱٪ سهم از کل اعتبار فصل کمترین اعتبار هزینه‌ای بخش را دارا هستند.

در مقایسه اعتبارات هزینه‌ای عمومی بخش در بودجه لایحه ۱۴۰۰ نسبت به مصوب ۱۳۹۹ نیز به ترتیب سه برنامه آموزش و تربیت بهورز و بهیار، برنامه برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت و برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه محیط‌زیست، با حدود ۱۵۵٪، ۱۵۰٪ و ۹۸٪ بیشترین رشد را داشته‌اند که می‌توان از جمله دلایل آن به ترتیب، توجه به ضرورت تقویت نیروی خدمات درمانی در شرایط کرونا در برنامه آموزش و تربیت بهورز و بهیار، حضور گسترده‌تر و جدی‌تر ایران در عرصه بین‌المللی مهارت‌آموزی در برنامه برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت و با توجه به تجربه اخیر از بحران‌های زیست‌محیطی (سیل، زلزله، گرد و غبار و آلودگی هوا) تلاش برای محافظت از محیط‌زیست کشور در برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه محیط‌زیست دانست؛ و دو برنامه ارتقای حرفه‌ای معلمان و برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی در حوزه استاندارد با حدود ۳۴٪- و ۲۸٪- رشدی منفی را تجربه کرده‌اند.

جدول ۷: اعتبارات هزینه‌های فصل آموزش فنی و حرفه ای به تفکیک برنامه

شماره طبقه بندی	عنوان	هزینه ای					رشد اعتبارات عمومی لایحه ۱۴۰۰ به مصوب ۹۹
		مصوب ۱۳۹۹	برآورد ۱۴۰۰			سهم از کل در لایحه ۱۴۰۰	
			عمومی	متفرقه	اختصاصی		
۱۸۰۲۰۰۰۰۰۰	فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی	۷۷,۶۱۴,۱۳۱	۱۱۷,۰۲۶,۸۱۴	۱,۸۹۶,۹۹۸	۴,۷۹۱,۸۶۵	۱۲۳,۷۱۵,۶۷۷	۱۰۰.۰۰٪
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت	۵۶,۰۷۸	۱۴۰,۰۰۰	۲۷,۲۰۰	۰	۱۶۷,۲۰۰	۰.۱۴٪
۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی	۵۲,۱۲۲	۹۸,۳۶۳	۰	۱۴۰,۷۴۱	۲۳۹,۱۰۴	۰.۱۹٪
۱۸۰۲۰۱۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره متوسطه حرفه‌ای دانش بانیا‌های ویژه آموزان	۹۷,۴۴۰	۱۲۶,۰۱۰	۰	۱۸,۹۹۰	۱۴۵,۰۰۰	۰.۱۲٪
۱۸۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه ارتقای حرفه‌ای معلمان	۸۱۴,۳۱۷	۵۳۸,۷۶۸	۰	۰	۵۳۸,۷۶۸	۰.۴۴٪
۱۸۰۲۰۱۴۰۰۰	برنامه ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای نیروی انسانی آب و برق و پیمانکاران صنعت	۳,۲۹۱	۴,۲۵۷	۰	۴,۲۶۰	۸,۵۱۷	۰.۰۱٪
۱۸۰۲۰۱۵۰۰۰	برنامه تربیت دبیر	۲۰۸,۵۲۸	۲۸۷,۹۳۵	۰	۰	۲۸۷,۹۳۵	۰.۲۳٪
۱۸۰۲۰۱۸۰۰۰	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص مهارتی	۷۰,۸۷۰,۳۰۰	۸,۵۷۲,۰۰۸	۴۱,۶۱۰	۸۰۳,۹۱۰	۹,۴۱۷,۵۲۸	۷.۶۱٪
۱۸۰۲۰۲۲۰۰۰	برنامه مشاوره شغلی، هدایت آموزشی و رهگیری اشتغال مهارت آموختگان	۲۰,۴۷۷	۲۴,۵۷۳	۰	۰	۲۴,۵۷۳	۰.۰۲٪
۱۸۰۲۰۲۳۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی فنی و حرفه‌ای	۵۰,۹۹	۶,۹۹۱	۰	۹,۹۶۴	۱۶,۹۵۵	۰.۰۱٪
۱۸۰۲۰۴۳۰۰۰	برنامه آموزش زنان روستایی	۶۵,۰۰۰	۷۷,۸۵۰	۰	۰	۷۷,۸۵۰	۰.۰۶٪
۱۸۰۲۰۴۶۰۰۰	برنامه آموزش‌های مهارتی درحوزه محیط‌زیست	۱۷,۹۲۸	۳۵,۵۸۰	۰	۳,۶۹۴	۳۹,۲۷۴	۰.۰۳٪
۱۸۰۲۰۵۶۰۰۰	برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه ورزش	۲۵,۸۰۹	۳۵,۷۹۶	۰	۰	۳۵,۷۹۶	۰.۰۳٪
۱۸۰۲۰۵۸۰۰۰	برنامه تربیت معلم	۴,۷۶۰,۶۰۰	۷,۱۷۰,۸۶۲	۰	۱,۴۲۴,۶۹۲	۸,۵۹۵,۵۵۴	۶.۹۵٪
۱۸۰۲۰۶۱۰۰۰	برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه بازرگانی	۱۴۸,۲۱۹	۲۱۱,۲۱۴	۰	۰	۲۱۱,۲۱۴	۰.۱۷٪
۱۸۰۲۰۶۳۰۰۰	برنامه آموزش دوره اول متوسطه فنی و حرفه‌ای	۶۲,۹۰۰	۸۸,۲۰۰	۰	۰	۸۸,۲۰۰	۰.۰۷٪

تحلیل بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

شماره طبقه بندی	عنوان	هزینه ای					رشد اعتبارات عمومی لایحه ۱۴۰۰ به مصوب ۹۹
		مصوب ۱۳۹۹	برآورد ۱۴۰۰			سهم از کل در لایحه ۱۴۰۰	
			عمومی	متفرقه	اختصاصی		
۱۸۰۲۰۶۴۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	۱۸,۹۰۰	۲۲,۹۲۴	۰	۰	۲۲,۹۲۴	۰.۰۲٪
۱۸۰۲۰۶۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی حوزه (استاندار)	۷۰,۴۴۸	۵۰,۰۹۰	۲۵,۳۸۸	۹,۰۰۰	۸۴,۴۷۸	۰.۰۷٪
۱۸۰۲۰۶۶۰۰۰	برنامه آموزش و تربیت بهورز و بهیار	۴۰۵,۰۸۶	۱,۰۳۱,۷۰۹	۰	۷۰۴	۱,۰۳۲,۴۱۳	۰.۸۳٪
۱۸۰۲۰۶۷۰۰۰	برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی	۱۷۵,۴۱۸	۲۷۷,۰۶۴	۰	۱,۲۵۱,۹۷۹	۱,۵۲۹,۰۴۳	۱.۲۴٪
۱۸۰۲۰۷۱۰۰۰	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص	۵۲,۳۷۰	۶۱,۴۶۰	۰	۸۹,۸۵۵	۱۵۱,۳۱۵	۰.۱۲٪
۱۸۰۲۰۷۲۰۰۰	برنامه سنجش مهارت و صلاحیت حرفه‌ای	۷۷,۸۳۰	۱۵۳,۰۸۷	۵۲,۲۹۱	۰	۲۰۵,۳۷۸	۰.۱۷٪
۱۸۰۲۰۷۳۰۰۰	برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه میراث فرهنگی، دستی گردشگری و صنایع	۶۴,۳۱۹	۷۵,۰۰۰	۰	۰	۷۵,۰۰۰	۰.۰۶٪
۱۸۰۲۰۷۴۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی دولتی	۸,۵۷۶,۷۴۶	۱۲,۸۰۸,۱۰۸	۱,۷۵۰,۵۰۹	۰	۱۴,۵۵۸,۶۱۷	۱۱.۷۷٪
۱۸۰۲۰۷۶۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۲۲,۹۳۲,۰۴۷	۳۵,۹۲۹,۷۱۸	۰	۲۵۱,۶۰۰	۳۶,۱۸۱,۳۱۸	۲۹.۲۵٪
۱۸۰۲۰۷۷۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کاردانش	۳۱,۶۶۹,۸۴۹	۴۸,۹۶۵,۲۶۴	۰	۲۴۶,۷۰۰	۴۹,۲۱۱,۹۶۴	۳۹.۷۸٪
۱۸۰۲۰۷۸۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیردولتی	۱۰,۰۰۰	۱۱,۹۹۹	۰	۰	۱۱,۹۹۹	۰.۰۱٪
۱۸۰۲۰۸۱۰۰۰	برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه آب و برق	۱۳۶,۰۱۰	۲۲۱,۹۸۴	۰	۵۳۵,۷۷۶	۷۵۷,۷۶۰	۰.۶۱٪

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

در جدول ۸ اعتبارات ۴ دستگاه مجری و یک ردیف ذیل وزارت آموزش و پرورش عهده‌دار آموزش‌های مهارتی در امور آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای، به تفکیک برنامه قابل مشاهده است. مجموع اعتبارات مصوب هزینه‌ای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی (عمومی و اختصاصی)، در سال ۱۴۰۰ برابر ۲۰,۵۷۳,۵۰۳ میلیون ریال است که نسبت به سال گذشته، حدود ۴۱ درصد رشد داشته است. این رشد نشان از توجه بیشتر به برنامه‌های بخش فنی و حرفه‌ای در راستای اهداف آن نظیر توسعه نیروی ماهر و نیمه ماهر برای مشارکت بیشتر در فعالیت‌های اقتصادی و افزایش نرخ اشتغال در قالب برنامه‌هایی همچون برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی دولتی (۷۲٪ رشد لایحه ۱۴۰۰ نسبت به مصوب ۱۳۹۹)، داشته است. از اعتبار پیش‌بینی شده برای سال ۱۴۰۰، به میزان ۱۸,۲۷۳,۵۰۳ میلیون ریال (در حدود ۸۹ درصد) از محل بودجه عمومی دولت و ۲,۳۰۰,۰۰۰ میلیون ریال آن (در حدود ۱۱ درصد) از محل اعتبارات اختصاصی تأمین می‌شود. همچنین اعتبارات هزینه‌ای بخش در سال ۱۴۰۰، در قالب ۲۲ برنامه هزینه می‌گردد. از این تعداد برنامه، ۹ برنامه از محل اعتبارات عمومی، ۱ برنامه تنها از محل اعتبارات اختصاصی و ۱۲ برنامه از هر دو محل بودجه عمومی و اختصاصی، تأمین اعتبار می‌شوند. برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی دولتی، با اعتباری در حدود ۱۴,۵۵۸,۶۱۷ میلیون ریال، بیشترین سهم از بودجه پیش‌بینی شده در لایحه سال ۱۴۰۰ (حدود ۷۲ درصد) را به خود اختصاص داده است. بعد از آن، برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک‌آموزشی با ۱,۵۲۹,۰۴۳ میلیون ریال (حدود ۷,۵ درصد) و برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کار دانش با ۱,۱۶۳,۶۱۶ میلیون ریال (حدود ۶ درصد) بیشترین سهم از بودجه را به خود اختصاص داده‌اند. کمترین مقدار بودجه نیز با ۴,۸۲۰ میلیون ریال (حدود ۰,۰۲ درصد)، به برنامه توسعه همکاری‌های علمی، فرهنگی و آموزشی بین‌الملل در آموزش عالی، اختصاص یافته است.

در مقایسه با بودجه مصوب سال ۱۳۹۹، برنامه برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت، با ۱۹۸ درصد، بیشترین افزایش در بودجه را تجربه کرده است. این مسئله می‌تواند ناشی از تصمیم‌گیری برنامه‌ریزان برای حضور گسترده‌تر مهارت جویان ایرانی در رویدادهای جهانی و افزایش رقابت با سایر کشورها در آموزش فنی و حرفه‌ای باشد. رتبه بعدی به برنامه‌ی پژوهش‌های کاربردی و کاربردی فنی و حرفه‌ای (مربوط به سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای) اختصاص دارد که نسبت به سال گذشته، رشدی در حدود ۱۳۳ درصد دارد. علت افزایش اعتبار در این برنامه افزایش هدف‌گذاری کمی در تدوین استانداردهای مشاغل است (۲۰۰۰ استاندارد

که نسبت به هدف کمی سال گذشته که ۵۰۰ مورد بوده است چهار برابر شده است) که بنا به ضرورت به‌روزرسانی آنها مدنظر قرار گرفته است.

جدول ۸: اعتبارات هزینه‌ای از محل بودجه عمومی (میلیون ریال)

نرخ رشد (درصد)	اعتبارات هزینه‌ای						عنوان برنامه اجرایی	شماره برنامه
	مصوب سال ۱۴۰۰			مصوب سال ۱۳۹۹				
	جمع کل	اختصاصی	عمومی	جمع کل	اختصاصی	عمومی		
۲۰	۱۳,۲۰۰	۰	۱۳,۲۰۰	۱۱,۰۰۰	۰	۱۱,۰۰۰	برنامه‌ی توسعه دولت الکترونیک	۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰
۱۹۸	۱۶۷,۲۰۰	۰	۱۶۷,۲۰۰	۵۶,۰۷۸	۰	۵۶,۰۷۸	برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت	۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰
۲۰	۲۴,۵۷۳	۰	۲۴,۵۷۳	۲۰,۴۷۷	۰	۲۰,۴۷۷	برنامه‌ی مشاوره‌ی شغلی، هدایت آموزشی و رهگیری اشتغال مهارت‌آموختگان	۱۸۰۲۰۲۲۰۰۰
۵۸	۲۰۵,۳۷۸	۰	۲۰۵,۳۷۸	۱۳۰,۱۲۱	۵۲,۲۹۱	۷۷,۸۳۰	برنامه‌ی سنجش مهارت و صلاحیت حرفه‌ای	۱۸۰۲۰۷۲۰۰۰
۴۹	۱۴,۵۵۸,۶۱۷	۰	۱۴,۵۵۸,۶۱۷	۹,۷۵۶,۴۵۵	۱,۱۷۹,۷۰۹	۸,۵۷۶,۷۴۶	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی دولتی	۱۸۰۲۰۷۴۰۰۰
۲۰	۱۱,۹۹۹	۰	۱۱,۹۹۹	۱۰,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰	برنامه آموزش غیر رسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیر دولتی	۱۸۰۲۰۷۸۰۰۰
۱۳۳	۱۰۸,۶۹۱	۰	۱۰۸,۶۹۱	۴۶,۷۱۹	۰	۴۶,۷۱۹	برنامه پژوهش‌های کاربردی و کاربردی فنی و حرفه‌ای	۱۸۰۶۰۰۷۰۰۰

۱۶	۲۳۹,۱۰۴	۱۴۰,۷۴۱	۹۸,۳۶۳	۲۰۵,۶۷۷	۱۵۳,۵۵۵	۵۲,۱۲۲	برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی	۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰
۰,۰۴	۱,۵۲۹,۰۴۳	۱,۲۵۱,۹۷۹	۲۷۷,۰۶۴	۱,۵۲۸,۴۱۳	۱,۳۵۲,۹۹۵	۱۷۵,۴۱۸	برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی	۱۸۰۲۰۰۶۷۰۰۰
۴	۲۲۵,۴۵۸	۹۶,۴۳۵	۱۲۹,۰۲۳	۲۱۶,۰۶۸	۱۱۳,۲۶۳	۱۰۲,۸۰۵	برنامه ارائه خدمات رفاهی، فرهنگی و ورزشی به دانشجویان	۱۸۰۳۰۰۲۰۰۰
-۱۵	۱۱۰,۸۴۵	۱۱۰,۸۴۵	۰	۱۳۰,۱۸۷	۱۳۰,۱۸۷	۰	برنامه‌ی پژوهش‌های کاربردی	۱۸۰۵۰۰۶۲۰۰۰
۴۳	۱,۱۶۳,۶۱۶	۰	۱,۱۶۳,۶۱۶	۸۱۱,۲۳۰	۰	۸۱۱,۲۳۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کارودانش	۱۸۰۲۰۰۷۷۰۰۰
۳۸	۲۸۷,۹۳۵	۰	۲۸۷,۹۳۵	۲۰۸,۵۲۸	۰	۲۰۸,۵۲۸	برنامه تربیت دبیر	۱۸۰۲۰۰۱۵۰۰۰
۳۸	۵۷۸,۹۰۰	۹۴,۹۰۳	۴۸۳,۹۹۷	۴۱۹,۲۴۹	۹۴,۹۰۳	۳۲۴,۳۴۶	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص	۱۸۰۳۰۰۱۰۰۰
۳۸	۱۹۰,۵۱۰	۵۵۸۰	۱۸۴,۹۳۰	۱۳۷,۹۶۸	۵۵۸۰	۱۳۲,۳۸۸	برنامه‌ی بهبود خدمات رفاهی، فرهنگی و ورزشی دانشجویی	۱۸۰۳۰۰۲۰۰۰
۳۸	۴,۸۲۰	۱,۶۴۰	۳,۱۸۰	۳,۴۹۰	۱,۶۴۰	۱,۸۵۰	برنامه توسعه همکاری‌های علمی، فرهنگی و آموزشی بین‌الملل در آموزش عالی	۱۸۰۳۰۰۵۹۰۰۰
۳۸	۷۸,۰۶۰	۳۴,۸۷۷	۴۳,۱۸۳	۵۶,۵۳۰	۳۴,۸۷۷	۲۱,۶۵۳	برنامه پژوهش‌های	۱۸۰۴۰۰۳۰۰۰

							پایه‌ای دانشگاهی	
۳۸	۳۱,۷۶۰	۱۲,۰۰۰	۱۹,۷۶۰	۲۳,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۱۱,۰۰۰	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی	۱۸۰۵۰۰۳۰۰۰
۳۸	۱۶,۵۶۲	۱,۰۰۰	۱۵,۵۶۲	۱۲,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱۱,۰۰۰	برنامه توسعه‌ی فن‌آفرینی	۱۸۰۵۰۷۴۰۰۰
۱۳	۸,۵۱۷	۴,۲۶۰	۴,۲۵۷	۷,۵۵۱	۴,۲۶۰	۳,۲۹۱	برنامه ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای نیروی انسانی صنعت آب و برق و پیمانکاران	۱۸۰۲۰۱۴۰۰۰
۱۳	۱۶,۹۵۵	۹,۹۶۴	۶,۹۹۱	۱۵,۰۶۳	۹,۹۶۴	۵,۰۹۹	برنامه‌ی پژوهش‌های کاربردی فنی و حرفه‌ای	۱۸۰۲۰۲۳۰۰۰
۱۳	۷۵۷,۷۶۰	۵۳۵,۷۷۶	۲۲۱,۹۸۴	۶۷۱,۷۸۶	۵۳۵,۷۷۶	۱۳۶,۰۱۰	برنامه آموزش‌های مهارتی درحوزه آب و برق	۱۸۰۲۰۸۱۰۰۰
	۲۰,۳۲۹,۵۰۳	۲,۳۰۰,۰۰۰	۱۸,۰۲۹,۵۰۳	۱۴,۴۷۷,۵۹۰	۳,۶۸۲,۰۰۰	۱۰,۷۹۵,۵۹۰	-----	جمع

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

۸-۳- تحلیل و تبیین اعتبارات هزینه‌ای بخش بر حسب دستگاه اجرایی

مقایسه ارقام قانون بودجه حاکی از آن است که مجموع اعتبارات هزینه‌ای (عمومی و اختصاصی) دستگاه‌های مجری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این امور از فصل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای لایحه بودجه ۱۴۰۰، در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۹ به میزان ۴۱ درصد رشد داشته است. در این میان سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با ۵۱,۱ درصد بیشترین میزان رشد را در میان دستگاه‌های مجری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی در این امور داشته است. در اعتبارات هزینه‌ای تأمین شده از بودجه عمومی، رشد متوسط دستگاه‌های مجری آموزش‌های مهارتی در امور، حدود ۵۰ درصد بوده است که موسسه آموزش تخصصی صنعت آب و برق با رشد ۶۱,۵۲ درصدی صدرنشین رشد اعتبارات هزینه‌ای از محل منابع عمومی بوده است. در حوزه اعتبارات هزینه از محل درآمدهای اختصاصی، رشد متوسط دستگاه‌های مجری آموزش‌های مهارتی در این امور، حدود

۳۷- درصد بوده است که این رشد منفی به سبب تغییر اعتبارات اختصاصی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای به درآمد-هزینه است؛ همچنین، با توجه به شیوع بیماری کرونا سایر دستگاه‌های آموزشی بخش، پیش‌بینی درآمد کسب شده در سال ۱۴۰۰ را برابر و یا حتی کمتر از سال ۱۳۹۹ برآورد کرده‌اند. شایان ذکر است که سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای نیز به جهت افزایش نرخ تعرفه‌های خدمات این دستگاه ردیف درآمد-هزینه نسبت به سال قبل افزایشی بوده است. جدول ۹ جزئیات مرتبط با مقایسه اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مجری آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در سال ۱۳۹۹ و لایحه بودجه ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

جدول ۹: اعتبارات هزینه‌ای در بودجه ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به تفکیک دستگاه (میلیون ریال)

دستگاه مجری	قانون ۹۹				لایحه ۱۴۰۰				درصد رشد				
	عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع کل	عمومی	متفرقه	اختصاصی	درآمد هزینه	جمع کل	عمومی	متفرقه	اختصاصی	جمع کل
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۸,۷۹۸,۸۵۰	۱۱۵,۰۰۰	۱۲۳۲,۰۰۰	۱۰,۱۴۵,۸۵۰	۱۳,۲۵۹,۶۵۸	۲۴۳,۰۰۰	.	۱۸۳,۰۰۰	۱۵,۳۳۲,۶۵۸	۵۰,۷	۱۱۱,۳	.	۵۱,۱
دانشگاه جامع علمی - کاربردی	۳۳۰,۳۴۵		۱,۷۵۰,۰۰۰	۲,۰۸۰,۳۴۵	۵۰۴,۴۵۰		۱,۶۰۰,۰۰۰		۲,۱۰۴,۴۵۰	۵۲,۷	.	۸۶-	۱,۲
وزارت آموزش و پرورش (برون‌سپاری و توسعه‌ی مشارکت در آموزش‌های کارودانش)	۸۱۱,۲۳۰		.	۸۱۱,۲۳۰	۱,۱۶۳,۶۱۶		.		۱,۱۶۳,۶۱۶	۴۳,۶	-		۴۳,۶
دانشگاه شهید رجایی	۷۱۰,۷۶۵		۱۵۰,۰۰۰	۸۶۰,۷۶۵	۱,۰۳۸,۵۴۷		۱۵۰,۰۰۰		۱,۱۸۸,۵۴۷	۴۶,۱	.	.	۳۸,۱
موسسه‌ی آموزش تخصصی صنعت آب و برق	۱۴۴,۴۰۰		۵۵۰,۰۰۰	۶۹۴,۴۰۰	۲۳۳,۲۳۲		۵۵۰,۰۰۰		۷۸۳,۲۳۲	۶۱,۵	.	.	۱۲,۸
جمع کل	۱۰,۷۹۵,۵۹۰	۱۱۵,۰۰۰	۳,۶۸۲,۰۰۰	۱۴,۵۹۲,۵۹۰	۱۶,۲۰۰,۵۰۳	۲۴۳,۰۰۰	۲,۳۰۰,۰۰۰	۱,۸۳۰,۰۰۰	۲۰,۵۷۳,۵۰۳	۵۰,۱	۱۱۱,۳	۳۷-	۴۱

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

بسیاری از مسئله‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای از جمله موازی‌کاری، مبتنی نبودن ارائه آموزش‌ها با نیاز بازار کار، کم‌توجهی به استانداردهای شغلی و حرفه‌ای را می‌تواند با مدیریت و تنظیم‌گری توسط شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی رفع شود. لذا با توجه به مواد (۶) و (۱۰) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب سال ۱۳۹۶ مجلس محترم شورای اسلامی، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور مبلغ ۱۴۴۲۷۹ میلیون ریال بابت فعالیت راهبری امور اجرایی شوراهای عالی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی اختصاص داده شده است که شامل شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی نیز هست.

ردیف‌های درآمدی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در دو بخش عمومی و اختصاصی و به تفکیک ملی و استانی در (۵) ردیف درآمدی در قانون بودجه ۱۳۹۹ کل کشور منظور شده است. از ۵ ردیف درآمدی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور که از سال ۱۳۹۸، سه ردیف به درآمد اختصاصی تغییر یافته بود که در لایحه بودجه ۱۴۰۰ کل کشور، سه ردیف مذکور به ردیف‌های متفرقه (درآمد- هزینه) تغییر یافت. دو ردیف درآمدی مشمول منابع عمومی ملی و ردیف‌های (۱۳۰۳۰۱) و (۲۱۰۲۰۳) درآمد اجاره ساختمان‌ها و اراضی و ردیف منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و تجهیزات دستگاه‌های دولتی مشمول منابع عمومی (ملی-استانی) است. سه ردیف دیگر که بیشترین اعتبار را به خود اختصاص دادند در لایحه ۱۴۰۰ به صورت درآمد- هزینه درج شده است. با توجه به این‌که این درآمدها مکمل اعتبارات از محل بودجه عمومی برای تأمین فعالیت‌های مربوطه است و قسمت عمده‌ای از برخی از اقلام هزینه‌ای دستگاه اجرایی از قبیل حق‌الزحمه پیمانکاران آموزشی غیردولتی، حق‌التدریس مربیان، تأمین مواد مصرفی کارگاه‌های آموزشی از این محل پرداخت می‌شود، لذا توافقی بین معاونت امور اقتصادی و تلفیق برنامه و بودجه سازمان و سازمان یادشده صورت گرفته است که در سال آینده این سه ردیف درآمدی، تخصیص ۱۰۰ درصدی خواهند داشت و در سه برنامه (برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای دولتی (۹۶٪)، برنامه سنجش مهارت و صلاحیت حرفه‌ای (۱ درصد) و برنامه برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت (۳ درصد) هزینه خواهد شد.

جدول ۱۰: ردیف‌های درآمدی سازمان فنی و حرفه‌ای و نوع درآمدهای آن (مشمول بر ردیف‌های متفرقه در بخش) لایحه ۱۴۰۰

عنوان دستگاه	کد ردیف درآمدی	عنوان ردیف درآمدی	عمومی			درآمد-هزینه		
			ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی)	۲۰۰,۰۰۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۰	۰	۲۰۰,۰۰۰
	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۱,۴۰۰,۰۰۰	۱,۴۰۰,۰۰۰	۱,۴۰۰,۰۰۰
	۱۴۰۱۶۱	درآمد حاصل از خدمات مشاوره‌ای به متقاضیان دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای به‌استثنای دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای کار دانش	۰	۰	۰	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰
	۱۴۰۲۱۱	درآمد حاصل از صدور تعویض و تمدید گواهینامه مهارت و پروانه تأسیس آموزشگاه آزاد	۰	۰	۰	۴۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰
	۲۱۰۲۰۳	منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و	۳,۰۰۰	۴,۰۰۰	۷,۰۰۰	۰	۰	۷,۰۰۰

تحلیل بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

جمع	درآمد-هزینه			عمومی			عنوان ردیف درآمدی	کد ردیف درآمدی	عنوان دستگاه
	جمع	استانی	ملی	جمع	استانی	ملی			
							تجهیزات دستگاه‌های دولتی		

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

۹- تحلیل و تبیین نماگرهای مالی بخش (رشد سالیانه، سهم برنامه‌ها، سهم فصل از امور بودجه

عمومی دولت)

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای همچون آموزش عمومی و آموزش عالی، یکی از ارکان اصلی نظام تعلیم و تربیت کشور به شمار می‌آید که وظیفه تربیت نیروی انسانی متخصص، ماهر و مورد نیاز بازار کار را بر عهده دارد. توجه به این بخش از نظام آموزشی، به واسطه افزایش بیکاری در کشور؛ به‌ویژه بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی، بیش از پیش حائز اهمیت است. این اهمیت در اسناد بالادستی کشور از قبیل سیاست‌های کلی نظام (سیاست‌های کلی اشتغال، سیاست‌های اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی)، قانون برنامه ششم توسعه و قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی نیز مورد تأکید قرار گرفته است.

بدیهی است تأمین و تخصیص مالی آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی در کشور نه‌تنها یک ابزار مدیریت و برنامه‌ریزی در جهت توسعه این نوع از آموزش‌ها محسوب می‌شود، بلکه می‌تواند به‌عنوان یک سازوکار هدایتی و نظارتی قوی در جهت ساماندهی آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی در کشور مورد استفاده قرار گیرد. از آنجایی که بخش عمده‌ای از این آموزش‌ها در دو بخش رسمی و غیررسمی توسط دستگاه‌های مجری حاکمیتی عرضه می‌گردد و این دستگاه‌ها عموماً از محل منابع دولتی و در قالب بودجه‌های دولتی سالانه تأمین مالی می‌شوند، ابزار بودجه می‌تواند نقش بسزایی در تحقق اهداف، برنامه‌ها و سیاست‌های نظام آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی داشته باشد.

مجموع اعتبار هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور آموزش و پژوهش در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ به میزان ۹۶۰،۹۰۱،۱۹۸ میلیون ریال مصوب شده است که در مقایسه با سال ۱۳۹۸ رشد تقریباً ۲۱ درصدی داشته است. اعتبارات سال ۱۳۹۹ فصل آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی نیز با مبلغ ۸۷،۳۰۷،۵۹۹ و افزایش ۳۲ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۸، در مجموع ۹ درصد از کل اعتبارات امور آموزش و پژوهش را به خود اختصاص داده است. اعتبارات مرتبط با آموزش‌های فنی و مهارتی و مهارت‌آموزی که در قانون بودجه ۱۳۹۹ همچون قانون بودجه ۱۳۹۸ ذیل فصل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی با پیش‌کد ۱۸۰۲ مشخص شده است، ۹،۴ درصد از کل بودجه مرتبط با امور آموزش و پژوهش را به خود اختصاص داده است. جدول ۱۱ جزئیات مرتبط با بودجه امور آموزش و پژوهش در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ را نشان می‌دهد.

بررسی جدول ۱۱ نشان می‌دهد که امور آموزش و پژوهش در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، نسبت به سال قبل، حدود ۶۲ درصد رشد داشته است. فصل آموزش و پرورش عمومی با ۹۹۵,۷۳۲,۳۷۲ میلیون ریال اعتبار، بیشترین سهم از بودجه پیشنهادی برای امر آموزش و پژوهش را به خود اختصاص داده است. این بخش همچنین نسبت به سال گذشته حدود ۷۵,۴۹ درصد رشد داشته است. رتبه بعدی به فصل آموزش عالی اختصاص دارد که با ۴۰۲,۰۱۸,۸۵۴ میلیون ریال، بیش از ۲۴ درصد اعتبارات را به خود اختصاص داده و همچنین نسبت به سال گذشته، رشدی معادل ۶۲,۵۸ درصد داشته است. رتبه بعدی به فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارت‌آموزی اختصاص دارد. این فصل، اعتباری معادل ۱۳۱,۳۶۲,۹۱۱ میلیون ریال را به خود اختصاص داده است که بیش از ۸ درصد کل اعتبار امور آموزش و پژوهش می‌شود. همچنین اعتبار این فصل نسبت به سال گذشته، رشدی معادل ۵۰,۴۶ درصد داشته است. نکته قابل توجه این است که رشد اعتبار مربوط به بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۸، در حدود ۳۲ درصد بود. این مسئله نشان‌دهنده توجه بیشتر تصمیم‌گیران به امور فنی و حرفه‌ای برای سال ۱۴۰۰ خواهد بود که حتماً تأثیرات مثبت خود را بر روی تولیدات فنی و رشد اقتصادی در سال‌های آینده خواهد داشت.

جدول ۱۱: مقایسه مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور آموزش و پژوهش سال ۱۴۰۰-۱۳۹۸

عنوان	جمع کل قانون ۱۳۹۸	جمع کل قانون ۱۳۹۹	جمع کل لایحه ۱۴۰۰	درصد رشد سالانه		سهم فصل از امور		
				به ۱۳۹۹ ۱۳۹۸	به ۱۴۰۰ ۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
امور آموزش و پژوهش	۷۹۴,۷۹۵,۷۷۱	۹۶۰,۹۰۱,۱۹۸	۱,۶۰۹,۸۴۶,۱۲۹	۲۰,۹	۶۷,۵۴	-	-	-
فصل آموزش و پرورش عمومی	۴۵۷,۲۴۷,۹۶۹	۵۶۷,۴۱۴,۲۲۵	۹۹۵,۷۳۲,۳۷۲	۲۴,۰۹	۷۵,۴۹	۶۱,۸۵	۵۹,۰۵	۵۷,۵۳
فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۶۶,۱۸۱,۷۳۲	۸۷,۳۰۷,۵۹۹	۱۳۱,۳۶۲,۹۱۱	۳۱,۹۲	۵۰,۴۶	۸,۱۶	۹,۰۹	۸,۳۳
فصل آموزش عالی	۲۱۵,۹۰۳,۳۰۶	۲۴۷,۲۶۷,۹۹۱	۴۰۲,۰۱۸,۸۵۴	۱۴,۵۲	۶۲,۵۸	۲۴,۹۷	۲۵,۷۳	۲۷,۱۶
فصل پژوهش‌های پایه‌ای	۲۰,۲۳۳,۵۸۹	۲۲,۱۴۴,۷۳۸	۲۹,۰۱۷,۸۲۲	۹,۴۴	۳۱,۰۴	۱,۸	۲,۳	۲,۵۵
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۳۱,۹۱۴,۶۲۶	۳۶,۱۱۸,۲۹۷	۴۹,۶۳۵,۲۵۳	۱۳,۱۷	۳۷,۴۲	۳,۰۸	۳,۷۶	۴,۰۲

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

بررسی جدول اعتبارات هزینه‌ای زیر نشان می‌دهد که اعتبارات پیشنهادی در لایحه ۱۴۰۰ برای امور آموزش و پژوهش، مبلغی معادل با ۱,۵۲۰,۷۹۶,۱۹۰ میلیون ریال است که نسبت به سال گذشته، با رشد چشمگیر ۷۰ درصدی همراه بوده است. آموزش و پرورش عمومی با ۹۴۷,۲۲۰,۵۸۲ میلیون ریال و همچنین رشد ۷۹,۵۸ درصدی اعتبار نسبت به سال گذشته، هم بیشترین سهم از کل اعتبارات را به خود اختصاص داده و هم بیشترین رشد را تجربه کرده است. رتبه بعدی به فصل آموزش عالی اختصاص دارد. این فصل ۳۷۶,۳۲۷,۶۹۹ میلیون ریال اعتبار به خود اختصاص داده و همچنین رشدی ۲۴,۷۵ درصدی نسبت به سال قبل دارد. رتبه سوم به آموزش فنی و حرفه‌ای اختصاص دارد. به این فصل از لایحه بودجه، مبلغی در حدود ۱۲۳,۷۱۵,۶۷۷ میلیون ریال اعتبار تعلق گرفته است که نسبت به سال گذشته، بیش از ۴۷ درصد رشد داشته است و در مجموع، بیش از ۸ درصد کل اعتبارات اختصاص یافته به امور آموزش و پژوهش را شامل می‌شود. رشد بیشتر هزینه‌های عمومی بخش فنی و حرفه‌ای در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۸-۱۳۹۹، بیانگر توجه بیشتر تصمیم‌گیران به امور فنی و حرفه‌ای بوده و تلاش آن‌ها برای کمک به پوشش هزینه‌های جاری امور فنی و حرفه‌ای را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲: مقایسه اعتبارات هزینه‌ای امور آموزش و پژوهش قانون بودجه‌ی ۱۴۰۰-۱۳۹۸ (میلیون ریال)

عنوان	اعتبارات هزینه‌ای قانون ۱۳۹۸	اعتبارات هزینه‌ای قانون ۱۳۹۹	اعتبارات هزینه‌ای لایحه ۱۴۰۰	درصد رشد سالانه		سهم فصل از امور		
				به ۹۹	به ۱۴۰۰	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
امور آموزش و پژوهش	۷۴۰,۷۲۲,۵۹۶	۸۹۱,۹۴۳,۸۰۳	۱,۵۲۰,۷۹۶,۱۹۰	۲۰,۴۲	۷۰,۵۰	-	-	-
فصل آموزش و پرورش عمومی	۴۲۷,۲۴۰,۰۴۱	۵۲۷,۴۷۰,۳۸۱	۹۴۷,۲۲۰,۵۸۲	۲۳,۴۶	۷۹,۵۸	۵۷,۶۸	۵۹,۱۴	۶۲,۲۸
فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی	۶۳,۰۹۶,۹۵۸	۸۳,۹۲۱,۸۹۹	۱۲۳,۷۱۵,۶۷۷	۳۳	۴۷,۴۲	۸,۵۲	۹,۴۱	۸,۱۳
فصل آموزش عالی	۱۹۸,۵۰۳,۰۸۷	۲۲۵,۶۵۸,۵۲۷	۳۷۶,۳۲۷,۶۹۹	۱۳,۶۸	۶۶,۷۷	۲۶,۸۰	۲۵,۳	۲۴,۷۵
فصل پژوهش‌های پایه‌ای	۱۹,۷۰۰,۵۶۸	۲۱,۰۷۴,۹۸۸	۲۷,۹۳۰,۷۷۳	۶,۹۸	۳۲,۵۳	۲,۶۶	۲,۳۶	۱,۸۴
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۲۹,۲۰۲,۴۰۹	۳۳,۱۶۹,۶۶۰	۴۴,۷۲۲,۵۴۲	۱۳,۵۹	۳۴,۸۳	۳,۹۴	۳,۷۲	۲,۹۴
فصل تحقیق و توسعه در امور آموزش و پژوهش	۲,۹۷۹,۵۳۳	۶۴۸,۳۴۸	۸۷۸,۹۱۷	-۷۸,۲۴	۳۵,۵۶	۰,۴	۰,۰۷	۰,۰۶

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

۱۰- تحلیل و تبیین اعتبارات تملک دارایی مالی بخش

ردیف‌های اعتباری ذیل این بخش در این امور، مشمول اعتبارات تملک دارایی‌های مالی نیستند.

۱۱- بررسی و تحلیل اصلاحات ساختاری در بودجه دستگاه‌های بخش

به منظور بهینه کردن ساز و کارهای هزینه‌کرد اعتباری در دستگاه‌های اجرایی و بسترسازی اجرای کامل بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد لازم است با حرکتی آهسته اما پیوسته همه‌ساله در لوایح و قوانین بودجه سنواتی برای اصلاحات ساختار بودجه، اقداماتی توسط دستگاه‌ها با هدایت سازمان برنامه و بودجه صورت پذیرد. در لایحه ۱۴۰۰ بازتاب این مسئله برای دستگاه‌های مجری آموزش‌های مهارتی در این امور، غالباً در اصلاح اهداف کمی و بهای تمام شده خروجی‌های برنامه‌ها در راستای مقتضیات و ملاحظات، مهم‌ترین ویژگی‌های ناظر بر تدوین لایحه در این بخش بوده است که در بخش بعدی گزارش نیز به آنها اشاره می‌شود. کاهش تعداد واحدهای آموزشی دانشگاه جامع علمی و کاربردی از حدود ۱۲۰۰ به ۶۵۰ واحد در راستای افزایش کیفیت آموزشی در فعالیتهای این دانشگاه می‌تواند به نوعی، اصلاح در ساختار بودجه این بخش در نظر گرفته شود. همچنین حذف آموزش‌های مقطع‌دار از مؤسسه آموزش تخصصی صنعت آب و برق در سال ۱۳۹۹، در سال ۱۴۰۰ نیز تداوم یافت و این مؤسسه در بدنه آموزش‌های عالی مهارتی منظور نمی‌شود و عهده‌دار ارائه آموزش‌های تخصصی دو صنعت آب و برق خواهد بود.

۱۲- مهم‌ترین ویژگی‌های بودجه بخش در سال ۱۴۰۰

مهم‌ترین ویژگی‌های تدوین بودجه دستگاه‌های مجری از فصل فنی و حرفه‌ای در این امور، در لایحه ۱۴۰۰ به شرح زیر است:

- حمایت از ارتقای سطح مهارت‌های کاربردی جوانان به‌ویژه فارغ‌التحصیلان آموزش عالی؛
- هدفمند کردن اعتبارات دستگاه‌های متولی آموزش با توجه به میزان اشتغال‌پذیری فارغ‌التحصیلان و کیفیت آموزش؛
- حمایت از توسعه آموزش‌های غیررسمی فنی، حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در سکونت‌گاه‌های غیررسمی و حاشیه شهرها.

۱۳- تفاوت‌ها و نوآوری‌ها در بودجه‌بخش، متأثر از شیوع بیماری کووید ۱۹

بحران جهانی کووید-۱۹ فشارهای ناگهانی و بی‌سابقه‌ای را بر کشورها و اقتصاد سراسر جهان تحمیل کرده و تقریباً همه بخش‌ها تحت تأثیر آن قرار گرفته‌اند. با وجود این، سیستم‌های آموزش فنی و حرفه‌ای علاوه بر نحوه ارائه این نوع آموزش‌ها در شرایط فاصله‌گذاری اجتماعی و محدودیت‌های سفر، با مباحثی از جمله آینده‌نگری و تطبیق آن با نیازهای بازار کار در سال‌های پیش رو مواجه است. در بسیاری از کشورها تعطیلی مدارس و کارگاه‌ها، فرایند یادگیری، به‌ویژه یادگیری مبتنی بر کار عملی از جمله کارآموزی و سیستم‌هایی که در ارزیابی مهارت و اعطای صلاحیت حرفه‌ای استفاده می‌شود، با اختلال همراه بوده است. این شرایط در کوتاه‌مدت برای مربیان و حتی مهارت‌آموزان چالش‌هایی را ایجاد می‌کند، اگر در شرایط کنونی تصمیم درستی اخذ شود می‌توان گفت تعطیلی مراکز آموزشی، پایداری و توانمندی سیستم‌های آموزش فنی و حرفه‌ای را به همراه خواهد داشت. اگر تعطیلی مدارس و مؤسسات آموزشی برای طولانی‌مدت ادامه یابد؛ در این صورت، متولیان آموزشی باید خود را با شرایط منطبق نموده و با استفاده از نوآوری در سیستم آموزشی و فناوری، یادگیری از راه دور و سیستم‌های ارزشیابی را جایگزین بهره‌برداری کنند.

لذا اهم تغییرات در ارائه آموزش بخش فنی و حرفه‌ای در کشور ما ناشی از شرایط شیوع بیماری کووید ۱۹

به شرح زیر است:

- ارتقاء بستر ارائه آموزش‌های مجازی از طریق گسترش تولید محتوای الکترونیکی و تقویت زیرساخت ICT بخش؛

- تعطیلی تعدادی از آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد در اثر عدم امکان تأمین هزینه‌ها، به‌ویژه هزینه‌های اجاره اماکن و بیکاری ۶۰ هزار نفر و کاهش عملکرد آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد و دولتی؛

- کاهش ظرفیت کارگاه‌های آموزشی با توجه به ابلاغ شیوه‌نامه فاصله‌گذاری اجتماعی در عرصه مهارت‌آموزی و استقبال اندک متقاضیان از دوره‌های پرتراکم.

۱۴- سیاست‌های اتخاذ شده و آثار و پیامدهای اجرایی آن

از آنجا که سیاست‌های اتخاذ شده در بخش، در تدوین بودجه دستگاه‌های مجری منظور شده است؛ بنابراین، مهم‌ترین ویژگی‌های لایحه ۱۴۰۰ در این بخش به بیانی همان سیاست‌های اتخاذ شده که در ادامه به آثار و پیامدهای اجرایی آن پرداخته می‌شود:

- توجه ویژه به برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت:

پیامدها: ترویج فرهنگ مهارت در کشور، درگیر نمودن تمامی دستگاه‌های اجرایی که در زمینه آموزش‌های مهارتی فعالیت دارند، انتقال تکنولوژی روز دنیا در المپیاد مهارتی جهانی با حداقل هزینه به داخل کشور.

- توجه به بازنگری استانداردهای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای از ۵۰۰ استاندارد به ۲۰۰۰ استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

پیامدها: ارتقا مهارت در سطوح مختلف جامعه و توانمندسازی و ارتقای کیفی منابع انسانی از طریق ارتقا کمی و کیفی استانداردهای آموزشی.

- توجه ویژه به آموزشگاه‌های آزاد و افزایش ۵ برابری اعتبارات کمک‌های فنی و اعتباری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

پیامدها: انتقال تجارب و ایده‌های نو برگرفته از دانش و تکنولوژی و فناوری‌های نوین آموزشی روز دنیا.

- ترویج فرهنگ کار در فضای مجازی و هدایت جوانان به ایجاد کسب و کارهای اینترنتی.

- توجه ویژه به مرکز تربیت مربی ملی کرج به‌عنوان تنها مرکز تربیت و بازآموزی مربیان فنی و حرفه‌ای در سطح کشور.

پیامدها: ارتقا کیفی آموزش‌های ارائه شده مهارتی با توانمندسازی مربیان.

- اصلاح اهداف کمی و بهای تمام شده در دانشگاه جامع علمی و کاربردی.

پیامدها: افزایش کیفیت آموزش‌های مهارتی در بدنه آموزش عالی و ارتقای وجهه دانشگاه جامع علمی و کاربردی.

۱۵- ترسیم نقش بخش خصوصی در فعالیتهای بخش (آموزشگاه‌های آزاد سازمان آموزش

فنی و حرفه‌ای)

نیاز روزافزون بازار کار به نیروی کار ماهر و مجرب در سال‌های اخیر از یک‌سو و ضرورت سرعت بخشیدن به گسترش خدمات آموزشی با رویکرد مشارکت بیشتر بخش غیردولتی، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای را با تقاضاهای جدید و متنوعی روبه‌رو ساخت و سبب شد تا این سازمان ضمن ارتقاء و به‌روزرسانی آموزش‌های بخش دولتی از توان و ظرفیتهای بخش غیردولتی نیز بهره‌جوید. از این رو به استناد ماده ۱۱۱ قانون کار جمهوری اسلامی ایران، آخرین آئین‌نامه نحوه تشکیل و اداره آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای در مورخ ۱۳۸۵/۵/۱۸ به تصویب هیئت محترم وزیران رسید. این امر به بخش خصوصی متقاضی به حضور در عرصه ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اجازه داده است که با دریافت مجوز تأسیس از ادارات کل استانی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور نسبت به راه‌اندازی آموزشگاه فنی و حرفه‌ای آزاد اقدام و بر اساس ضوابط ابلاغی و با در نظر گرفتن برنامه‌های مصوب نسبت به ارائه خدمات آموزشی اقدام نمایند.

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با بهره‌گیری از پتانسیل آموزشی بالغ بر ۱۱۷۳۴ آموزشگاه فعال در سطح کشور نسبت به ارائه آموزش در ۶۲ رشته از ۶۹ رشته آموزشی مصوب و ۱۹۷۰ عنوان حرفه که منجر به ارائه آموزش به ۹۱۴۳۲۹ نفر (معادل ۱۸۲ میلیون نفر- ساعت) در سال گذشته شده است و دوره‌های آموزشی مزبور حائز اعتبار و ارزشی معادل دوره‌های آموزشی بخش دولتی بوده و در صورت موفقیت کارآموزان آموزش‌دیده در آزمون‌هایی که در پایان دوره آموزش توسط سازمان برگزار می‌شود گواهینامه‌ای با کد بین‌المللی به فرد اعطاء می‌شود.

جدول ۱۳: آموزشگاه‌ها و کارگاه‌های آموزشی در آموزشگاه‌های آزاد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۹۹

ردیف	نام استان	تعداد کارگاه	تعداد آموزشگاه
۱	آذربایجان شرقی	۹۵۵	۴۹۸
۲	آذربایجان غربی	۵۹۷	۲۷۰
۳	اردبیل	۳۶۸	۲۰۲
۴	اصفهان	۲۱۰۰	۱۱۸۹
۵	البرز	۶۱۴	۳۲۱
۶	ایلام	۲۲۶	۱۴۳
۷	بوشهر	۲۷۴	۱۱۷
۸	تهران	۳۷۰۸	۲۰۷۴

ردیف	نام استان	تعداد کارگاه	تعداد آموزشگاه
۹	چهارمحال و بختیاری	۲۱۹	۱۵۵
۱۰	خراسان جنوبی	۲۴۶	۱۳۶
۱۱	خراسان رضوی	۱۷۴۲	۷۹۹
۱۲	خراسان شمالی	۲۳۲	۱۴۲
۱۳	خوزستان	۱۰۲۷	۵۴۲
۱۴	زنجان	۲۴۸	۱۳۴
۱۵	سمنان	۲۱۹	۱۰۷
۱۶	سیستان و بلوچستان	۳۲۹	۱۶۱
۱۷	فارس	۱۳۲۵	۵۶۹
۱۸	قزوین	۲۱۵	۱۴۸
۱۹	قم	۳۳۲	۱۹۳
۲۰	کردستان	۳۱۴	۱۰۸
۲۱	کرمان	۱۱۲۸	۵۴۱
۲۲	کرمانشاه	۵۲۰	۲۴۱
۲۳	کهگیلویه و بویراحمد	۲۹۴	۸۶
۲۴	گلستان	۶۸۷	۳۰۴
۲۵	گیلان	۱۱۸۰	۷۰۷
۲۶	لرستان	۵۷۲	۳۰۹
۲۷	مازندران	۱۲۰۰	۶۸۰
۲۸	مرکزی	۴۴۱	۱۹۶
۲۹	هرمزگان	۳۳۶	۱۳۸
۳۰	همدان	۴۵۲	۱۹۶
۳۱	یزد	۵۷۴	۳۲۸
جمع کل		۲۲۶۷۴	۱۱۷۳۴

منبع: معاونت آموزش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

در لایحه بودجه ۱۴۰۰ برای حمایت و ترغیب سرمایه‌گذاران حوزه آموزش‌های مهارتی جهت راه‌اندازی آموزشگاه‌های آزاد در حوزه صنعت، کشاورزی و فناوری‌های نوین و با توجه به شرایط کرونایی جامعه و با توجه به اینکه آموزشگاه‌های آزاد تابع سازمان فقط با ۱۸ درصد از ظرفیت خود فعالیت آموزشی ارائه می‌کنند و ظرفیت کلانی در این خصوص وجود دارد. اعتبارات کمک‌های فنی و اعتباری از ۴۰ میلیارد ریال به ۲۰۰ میلیارد ریال افزایش یافته و به عبارتی، حدود ۵ برابر شده است.

۱۶- وضعیت واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیردولتی

به منظور اجرای آموزش‌های مهارتی مطابق با مقتضیات و نیاز بازار کار محلی و منطقه‌ای که مستلزم تأمین فضا، تجهیزات و نیروی انسانی مطابق با استانداردهای بازار کار ملی و جهانی و وجود محدودیت منابع و امکانات آموزش و پرورش برای پاسخگویی به این نیازها، توسعه مشارکت، کاهش هزینه‌ها نسبت به ایجاد ردیف برون‌سپاری و توسعه مشارکت‌های کاردانش ذیل وزارت آموزش و پرورش اقدام شد.

این ردیف در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در اجرای سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری و سیاست‌های کلی تدوین برنامه ششم توسعه به منظور اهداف زیر ایجاد شد:

- افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزشی کشور.
- تنظیم رابطه متقابل تحصیل با اشتغال و متناسب‌سازی سطوح و رشته‌های تحصیلی با نقشه جامع علمی کشور و نیازهای تولید و اشتغال.
- محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استان‌ها و به‌کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور.
- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آن‌ها در ایجاد ارزش، به‌ویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه.

۱۶-۱- جهت‌گیری‌های کلی بودجه‌ای ردیف برون‌سپاری و توسعه مشارکت‌های کار و دانش در

لایحه سال ۱۴۰۰

- انطباق آموزش‌های مهارتی متناسب با نیاز بازار کار محلی و بومی.
 - به‌روزرسانی آموزش‌های مهارتی، تنوع‌بخشی و گسترش حرف و مهارت‌های مورد نیاز جامعه، رشد و ارتقاء فرهنگ کار و تولید، فراهم آوردن زمینه اشتغال هنرجویان در مشاغل محلی و بومی.
 - کاهش هزینه‌های آموزشی و ایجاد دسترسی مناسب به کارآموزان.
 - ارائه آموزش‌های عملی و مهارتی به ۹۵۰۰۰ نفر در سال ۱۴۰۰.
- با توجه به ماهیت ردیف برون‌سپاری که به منظور خرید خدمات آموزشی از بخش خصوصی می‌باشد، کلیه اعتبارات هزینه‌ای این ردیف در فصل دوم فصول هزینه پیش‌بینی شده است.

جدول ۱۴، عملکرد اعتباری این ردیف در سال ۱۳۹۸ و مصوب آن در سال ۱۳۹۹ و هدف‌گذاری کمی و سایر جزئیات این ردیف را نشان می‌دهد.

جدول ۱۴: عملکرد اعتباری

عنوان دستگاه مجری: وزارت آموزش و پرورش - برون سپاری و توسعه مشارکت در آموزش های کار و دانش			شماره طبقه بندی دستگاه مجری: ۱۳۷۵۱۹				
اعتبارات هزینه ای			هدف کمی / پیامد یا نتیجه نهایی		برنامه‌ی اجرایی / خروجی (خدمت یا محصول نهایی)		
برآورد سال ۱۴۰۰			مصوب ۱۳۹۹	عملکرد ۱۳۹۸	مقدار	سنجه عملکرد	
جمع کل	اختصاصی	عمومی					
۱,۱۶۳,۶۱۶	۰	۱,۱۶۳,۶۱۶	۸۱۱,۲۳۰	۵۵۰,۰۰۰	۹۵,۰۰۰	دانش آموز	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کارودانش
۱,۱۶۳,۶۱۶	۰	۱,۱۶۳,۶۱۶	۸۱۱,۲۳۰	۵۵۰,۰۰۰	جمع		

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰

با توجه به اعداد و ارقام مندرج در جدول ۱۴ و با عنایت به اهمیت آموزش‌های کاردانش، اعتبار این ردیف نسبت به سال ۱۳۹۹ با حدود ۴۳,۵ درصد رشد پیش‌بینی شده است.

۱۷- مهم‌ترین اقدامات و عملیات اولویت‌دار در فعالیت‌های بخش

با توجه به سازماندهی شدن اهم اقدامات و عملیات اولویت‌دار بخش در قالب برنامه و خروجی‌ها ذیل دستگاه‌های مجری در بخش تمهید شده است، به موارد ویژه منبعت از آن در ادامه اشاره می‌شود.

- توجه به تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در حاشیه شهرها و سکونتگاه‌های غیررسمی، مناطق محروم و مرزی به‌ویژه استان سیستان و بلوچستان و سواحل مکران.
- توجه ویژه به برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت.
- توجه به بازنگری استانداردهای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای از ۵۰۰ استاندارد به ۲۰۰۰ استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در لایحه.
- توجه ویژه به مرکز ملی تربیت مربی به‌عنوان تنها مرکز تربیت و بازآموزی مربیان فنی و حرفه‌ای در سطح کشور.

- توجه و حمایت مالی از فعالیت تربیت دبیر فنی به‌عنوان اصلی‌ترین فعالیت دانشگاه شهید رجایی در تأمین نیروی انسانی متخصص هنرستان‌های آموزش و پرورش.
- افزایش کیفیت فعالیت‌های آموزشی در دانشگاه جامع علمی و کاربردی (اصلاح اهداف کمی و بهای تمام شده برنامه‌های توسعه امور آموزش‌های مهارتی و ارتقای کیفی فعالیت‌های آموزش و کمک‌آموزشی و خروجی‌های ذیل آن).

۱۸- راهکارهای کاهش هزینه‌های غیرضروری در بخش

با توجه به فشارهای ناشی از تحریم‌ها و کاهش منابع درآمدی نفتی، ضرورت هدایت منابع مالی دولت در مبادی و مسیرهای ضروری در کلیه فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی بر کسی پوشیده نیست؛ بنابراین، پرداختن به راهکارهای کاهش هزینه‌های غیرضروری در هر بخش از الزامات بسترسازی برای اجرای عملیاتی بهینه مفاد لایحه بودجه است. در ادامه به اهم راهکارهای مؤثر بر کاهش هزینه‌های غیرضروری در بخش آموزش‌های مهارتی و به‌نوعی تسهیل اجرای فعالیت‌های دستگاه‌های مجری این بخش پرداخته شده است:

- رفع موانع برون‌سپاری (تبصره ۱۹) قانون بودجه ۱۳۹۹ کل کشور.
- توسعه کمی و کیفی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای با مشارکت فعال بخش غیردولتی و ارائه تسهیلات لازم در جهت حمایت از آنها از طریق تهیه طرح‌های تأمین، تکمیل، توسعه، تجهیز، بازسازی، نوسازی و برون‌سپاری این مراکز (واگذاری، فروش، اجاره و ...).
- استقرار کامل بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در دستگاه‌های اجرایی بخش.

۱۹- بررسی طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصول در هر بخش

در قانون اساسی، اهداف و سیاست‌های چشم‌انداز بلندمدت جمهوری اسلامی، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، قانون برنامه ششم توسعه کشور، سیاست‌های کلی کشور در بخش اشتغال و سایر قوانین و سیاست‌های کشور، به اهمیت و جایگاه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مستقیم یا غیرمستقیم اشاره شده است. هدایت تحصیلی بر اساس علایق دانش‌آموزان، توسعه حرفه‌ای و سرمایه انسانی مورد نیاز کشور، برنامه‌ریزی برای برقراری توازن بین تعداد دانش‌آموزان در رشته‌های تحصیلی متناسب با نیازهای جامعه، تضمین دسترسی به فرصت‌های عادلانه آموزشی به تناسب جنسیت و نیاز مناطق، استمرار نظام کارآموزی و کارورزی در آموزش‌های غیررسمی فنی و حرفه‌ای، اعطای تسهیلات برای زمینه‌سازی حضور فعال و مؤثر بخش غیردولتی در توسعه آموزش‌های رسمی و غیررسمی مهارتی، افزایش و تسهیل مشارکت بهره‌برداران از آموزش فنی و حرفه‌ای، توانمندسازی روستائیان، هماهنگی در سیاست‌گذاری و مدیریت در برنامه‌ریزی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور به‌عنوان یک نظام منسجم و پویا و ارتقای بهره‌وری از اهم موارد بخش فنی و حرفه‌ای است.

می‌توان افزایش مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای در مراکز شهری، افزایش سهم مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای روستائیان، عشایر، دانشجویان و تلاش در جهت آموزش سربازان، مددجویان، شاغلین صنوف را از اقدامات مثبت در طول چند سال اخیر دانست. اما در زمینه‌های دسترسی به فرصت‌های عادلانه آموزشی در مناطق کمتر توسعه یافته، برقراری توازن تدریجی بین تعداد دانش‌آموزان در رشته‌های متوسطه، حمایت از حضور بخش خصوصی در توسعه این آموزش‌ها در مدارس، به‌ویژه آموزش غیررسمی مهارتی کشور نیازمند توجه و فعالیت بیشتر است. متغیرهای کلیدی بیانگر این موضوع هستند که در طی سال‌های اخیر، از اجرای برنامه مشارکت بخش غیردولتی و سهم بخش دولتی با توجه به افزایش مراکز ثابت، کاسته شده است.

با توجه به جایگاه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به‌عنوان زمینه‌ساز ایجاد اشتغال و توسعه بخش‌های مختلف اقتصادی کشور، تخصیص منابع مالی این بخش از اهمیت خاصی برخوردار است. گزارش حاضر به بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک فصل، دستگاه و برنامه ۴ دستگاه مجری و یک ردیف ذیل وزارت آموزش و پرورش عهده‌دار آموزش‌های مهارتی در سه سطح:

- ۱- آموزش رسمی متوسطه (وزارت آموزش و پرورش-تجهیز هنرستان‌های سراسر کشور).
- ۲- آموزش رسمی عالی (دانشگاه شهید رجایی و دانشگاه جامع علمی و کاربردی).
- ۳- آموزش‌های غیررسمی (سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و مؤسسه آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق).

طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۰ می‌پردازد.

۱۹-۱- تبصره‌های بودجه سال آتی در مقایسه با سال قبل در زمینه طرح‌های عمرانی بخش

در تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور، دو مورد در حوزه عمرانی بخش فنی و حرفه‌ای ذکر شده است که هر دو مورد ابقا شده از تبصره‌های سال پیش خود بوده‌اند. جدول ۱۵ مشروح این موارد را به همراه وضعیت آن در سنوات قبل نشان می‌دهد.

جدول ۱۵: تبصره‌های لایحه ۱۴۰۰ در حوزه عمرانی بخش فنی و حرفه‌ای

ردیف	آدرس در تبصره‌های سال ۱۳۹۸	موضوع	متن تبصره در قانون بودجه ۱۳۹۸	آدرس در تبصره‌های سال ۱۳۹۹	وضعیت تبصره در قانون بودجه ۱۳۹۹	آدرس در تبصره‌های سال ۱۴۰۰	وضعیت تبصره در لایحه ۱۴۰۰
۱	بند الف تبصره ۳ قانون بودجه ۹۹	استفاده سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس)	دولت مجاز است یک میلیارد دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی- فاینانس- فوق‌الذکر را برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها، دانشگاه‌های علوم پزشکی، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با تضمین دولت و بازپرداخت آن، از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین کند.	بند الف تبصره ۳	ابقا	بند الف تبصره ۳	ابقا
۲	بند (و) تبصره ۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۹	امکان بهره‌مندی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای از اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته مصوب ۳۰/۷/۱۳۹۷	به منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی، فناوری و مهارتی اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته مصوب ۳۰/۷/۱۳۹۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی قابل اختصاص به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و جهاد دانشگاهی مستقر در استان نیز است.	بند (و) تبصره ۹	ابقا	بند (و) تبصره ۹	ابقا

منبع: ماده واحده‌های قوانین بودجه سنواتی و لایحه ۱۴۰۰ کل کشور

۱۹-۲- مهم‌ترین تنگناها و مشکلات اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های بخش

شناسایی تنگناها و چالش‌ها در هر حوزه و در هر بخش شاید از اولین گام‌هایی است که باید در راستای اصلاح ساز و کار هزینه کرد اعتبارات به منظور افزایش کارایی و اثربخشی فعالیت‌ها انجام گیرد. لذا در ادامه به اهم چالش‌ها و تنگناهای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای اشاره شده است:

- قدمت بالای کارگاه‌ها، فرسودگی و به روز نبودن تجهیزات و فناوری‌های نوین مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای.
- فقدان تنوع تأمین مالی و عدم استفاده مؤثر از ظرفیت مشارکت عمومی خصوصی در احداث، تکمیل و تجهیز مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای.
- عدم توجه لازم به الزامات آمایش سرزمین در تجهیز کارگاه‌های مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای.

۱۹-۳- راهکارهای خروج از تنگناها در زمینه طرح‌ها و پروژه‌های بخش

به دنبال شناسایی چالش‌ها و تنگناها، ارائه راهکارهای خروج و برون‌رفت از آنها در چارچوب قوانین و مقررات و نیز ظرفیت‌های موجود در کشور، گام بعدی برای افزایش کارایی و اثربخشی در هزینه کرد اعتبارات عمرانی است؛ از این رو بازگشت به اهم چالش‌های ذکر شده در قسمت پیشین، راهکارهای خروج از آنها در حوزه عمرانی بخش آموزش فنی و حرفه‌ای ارائه شده است:

- ضرورت تنوع‌بخشی در تأمین منابع مالی لازم برای تجهیز مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای؛
- ضرورت احداث و تجهیز کارگاه‌های مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای بر اساس الزامات آمایش سرزمین؛
- استقرار کامل قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در کشور به منظور استفاده بهینه ظرفیت‌های بخش و بهره‌وری حداکثری منابع و ظرفیت‌های موجود بخش با مدیریت صحیح امکانات، تجهیزات و ماشین‌آلات دستگاه‌های ذی‌ربط؛
- حمایت و تشویق بنگاه‌های اقتصادی فعال و علاقه‌مند به همکاری در تأمین و به روزرسانی تجهیزات.

۱۹-۴- اولویت‌ها در طرح‌ها و پروژه‌های بخش

- توجه به آموزش‌های مجازی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای از طریق فناوری‌های نوین.
- تجهیز کارگاه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای به‌خصوص در مناطق محروم با هدف ارائه آموزش‌های لازم، توانمندسازی نیروی کار.
- توجه ویژه به تأمین تجهیزات لازم برای برگزاری مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت.

- توجه ویژه به تأمین تجهیزات لازم کارگاه‌های مرکز تربیت مربی به‌عنوان تنها مرکز تربیت و بازآموزی مربیان فنی و حرفه‌ای در سطح کشور.

- تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای توسط بخش غیردولتی از طریق کمک‌های فنی و اعتباری. که به منظور عملیاتی شدن اولویت‌های مذکور اقدامات زیر در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور به عمل آمد:

۱- افزایش ۱۵۰ برابری اعتبار طرح گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، ۵ برابر شدن اعتبار طرح کمک‌های فنی و اعتباری به آموزشگاه‌های آزاد برای تقویت و حمایت از بخش غیردولتی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، افزایش ۱۶۰ درصدی اعتبار طرح تعمیرات ساختمان‌ها و تأمین ماشین‌آلات و تجهیزات مراکز آموزشی و افزایش ۳۲۰ درصدی طرح تعمیر و تجهیز ساختمان‌های اداری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور که درنهایت موجب شده اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، افزایش دو برابری را نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹ نشان دهد.

۲- تقویت طرح تعمیرات ساختمان‌ها و تأمین ماشین‌آلات موسسه آموزشی تخصصی صنعت آب و برق.
۳- افزایش ۲۰۰ درصدی اعتبارات طرح تعمیرات ساختمان‌ها و تأمین ماشین‌آلات دانشگاه جامع علمی-کاربردی.

۴- توجه به تجهیز هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای وزارت آموزش و پرورش.

۱۹-۵- تعداد طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی بخش

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور به تفکیک برنامه به شرح جدول ۱۶ است. همانطور که ملاحظه می‌شود برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص مهارتی با توجه به گستردگی دستگاه‌های مجری دارنده این برنامه در ارائه آموزش‌های عالی رسمی فنی و حرفه‌ای در بخش‌های مختلف و بخصوص بهداشت و درمان، تقریباً نیمی از کل اعتبارات را به خود اختصاص داده است؛ پس از آن دو برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی دولتی مربوط به سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و برنامه تربیت معلم مربوط به دانشگاه فرهنگیان، هر دو دستگاه مجری با گستردگی اجرای این برنامه در سراسر کشور، به ترتیب با حدود ۱۸٪ درصد و ۱۳٪ درصد از کل اعتبارات بخش، سهم برده‌اند. کمترین سهم را نیز برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه آب و برق داراست که غالب آن در پنج مجتمع آموزشی فعال در این حوزه به مصرف می‌رسد.

در ارتباط با رشد اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای از محل اعتبارات عمومی، برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیردولتی با ۴۰۰ درصد رشد نسبت به سایر برنامه‌ها افزایش قابل توجهی داشته که مهم‌ترین دلیل آن ضرورت تقویت مراکز غیردولتی ارائه‌کننده آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است.

جدول ۱۶: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای

رشد اعتبار عمومی در لایحه ۱۴۰۰ به مصوب ۹۹	سهم از کل در لایحه ۱۴۰۰	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			مصوب ۱۳۹۹	عنوان	شماره طبقه‌بندی
		برآورد ۱۴۰۰					
		جمع	اختصاصی	عمومی			
۱۲۵.۸۷٪	۱۰۰.۰۰٪	۷,۶۹۷,۲۳۴	۰	۷,۶۴۷,۲۳۴	۳,۳۸۵,۷۰۰	فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۱۸۰۲۰۰۰۰۰۰
۲۰۰.۰۰٪	۰.۶۹٪	۵۳,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۳,۰۰۰	۱,۰۰۰	برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی	۱۸۰۲۰۰۹۰۰۰
۱۶.۶۷٪	۰.۹۱٪	۷۰,۰۰۰	۰	۷۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	برنامه تربیت دبیر	۱۸۰۲۰۱۵۰۰۰
۰.۰۰٪	۶.۵۰٪	۵۰۰,۰۰۰	۰	۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	برنامه تربیت معلم	۱۸۰۲۰۱۶۰۰۰
۱۸۲.۷۲٪	۵۰.۱۰٪	۳,۸۵۶,۲۳۴	۰	۳,۸۵۶,۲۳۴	۱,۳۶۴,۰۰۰	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص مهارتی	۱۸۰۲۰۱۸۰۰۰
۱۴۳.۹۰٪	۱۲.۹۹٪	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۴۱۰,۰۰۰	برنامه تربیت معلم	۱۸۰۲۰۵۸۰۰۰
۱۶۴.۳۷٪	۱۸.۲۳٪	۱,۴۰۳,۰۰۰	۰	۱,۴۰۳,۰۰۰	۵۳۰,۷۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی دولتی	۱۸۰۲۰۷۴۰۰۰
۲۷.۶۶٪	۷.۸۰٪	۶۰۰,۰۰۰	۰	۶۰۰,۰۰۰	۴۷۰,۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۱۸۰۲۰۷۵۰۰۰
۴۰۰.۰۰٪	۲.۶۰٪	۲۰۰,۰۰۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیردولتی	۱۸۰۲۰۷۸۰۰۰
۵۰.۰۰٪	۰.۱۹٪	۱۵,۰۰۰	۰	۱۵,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه آب و برق	۱۸۰۲۰۸۱۰۰۰

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۴ دستگاه مجری و یک ردیف ذیل وزارت آموزش و پرورش در آموزش فنی و حرفه‌ای در قالب ۹ طرح به شرح جدول ۱۷ در لایحه بودجه ۱۴۰۰ کل کشور درج شده

است. همچنین با توجه به این که تمامی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه ملی بخش آموزش فنی و حرفه‌ای با ماهیت تعمیر و تأمین ماشین‌آلات و تجهیزات مراکز آموزشی به طور مستمر است، پروژه‌های ذیل آن از نوع احداث و یا توسعه نیست. شایان ذکر است پروژه‌های با ماهیت احداث و توسعه از محل منابع استانی تأمین اعتبار می‌شوند.

جدول ۱۷: اعتبارات طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

عنوان دستگاه	کد برنامه	عنوان برنامه	کد طرح	عنوان طرح	عنوان پروژه
دانشگاه جامع علمی، کاربردی	۱۸۰۲۰۹۰۰۰	برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی	۱۸۰۲۰۹۰۰۱	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات آموزشی و کمک‌آموزشی
دانشگاه شهید رجایی	۱۸۰۲۰۱۵۰۰۰	برنامه تربیت دبیر	۱۸۰۲۰۱۵۰۰۱	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات تعمیرات اساسی ساختمان
دانشگاه شهید رجایی	۱۸۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص	۱۸۰۳۰۰۱۳۳۴	تعمیرات اساسی، خرید تجهیزات و محوطه‌سازی و تأسیسات زیربنایی	تعمیرات اساسی، خرید تجهیزات و محوطه‌سازی و تأسیسات زیربنایی دانشگاه شهید رجایی
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۱۰۰۲۰۵۷۰۲۸	گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات در آموزش فنی و حرفه‌ای	تجهیز ایستگاه‌های رایانه‌ای و مراکز آموزشی به فناوری اطلاعات و ارتباطات تدوین و طراحی دوره‌های آموزشی سیستم الکترونیکی مهارت
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۸۰۲۰۷۴۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای دولتی	۱۸۰۲۰۷۴۰۰۱	تعمیرات ساختمان‌ها و تأمین ماشین‌آلات و تجهیزات مراکز آموزشی	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات مراکز آموزشی تعمیرات اساسی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۸۰۲۰۷۸۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای غیردولتی	۱۸۰۲۰۷۸۰۰۱	کمک‌های فنی و اعتباری به آموزشگاه‌های آزاد	کمک‌های فنی و اعتباری به آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۸۰۲۰۷۴۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای دولتی	۱۸۰۲۰۷۴۰۰۲	تعمیر و تجهیز ساختمان‌های اداری	تعمیر و تجهیز ساختمان‌های اداری
	۱۸۰۲۰۸۱۰۰۰		۱۸۰۲۰۸۱۰۰۱		تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات

تعمیرات اساسی ساختمان‌ها	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات		برنامه آموزش مهارتی در حوزه آب و برق		مؤسسه آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق
تجهیز هنرستان‌های سراسر کشور	تجهیز هنرستان‌های سراسر کشور	۱۸۰۲۰۷۵۰۰۱	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۱۸۰۲۰۷۵۰۰۰	وزارت آموزش و پرورش

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

۱۹-۶- حجم زیربناهای در دست اجرا در طرح‌ها و پروژه‌ها بر حسب برنامه در دستگاه‌های

اجرایی بخش

با توجه به اینکه عمده اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی بخش فنی و حرفه‌ای با ماهیت تعمیر و تجهیز است، لذا در این بخش اطلاعات کلی از فضاهای مورد بهره‌برداری بخش فنی و حرفه‌ای این امور به تفکیک دستگاه‌های اجرایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور دارای ۶۰۰ مرکز آموزش دولتی در قالب بیش از ۵۰۰۰ کارگاه، ۱۰۰۲ ساختمان با مساحت ۹۴۸۲ هزار مترمربع عرصه و ۱۸۷۰ هزار مترمربع اعیان با میانگین قدمت ۲۱ سال در کل کشور برای ارائه خدمات آموزشی به قشرهای مختلف جمعیتی کشور بوده که بدین منظور اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را در قالب مواردی همچون تعمیر و تجهیز کارگاه‌ها هزینه می‌نماید.

دانشگاه شهید رجایی

دانشگاه شهید رجایی با عرصه قریب به ۱۵۰۰۰۰ مترمربع در منطقه لویزان واقع شده و مجموعاً بیش از ۵۶۰۰۰ مترمربع فضای مسقف آموزشی، آزمایشگاهی، کارگاهی، رفاهی و فرهنگی در قالب ۷ دانشکده (علوم پایه، علوم انسانی، تربیت بدنی و علوم ورزشی، مهندسی مکانیک، مهندسی برق و کامپیوتر، مهندسی عمران و مهندسی معماری و شهرسازی) را شامل می‌شود. علاوه بر مجموعه فوق دانشگاه دارای ۶ خوابگاه (۴ خوابگاه پسران و ۲ خوابگاه دختران) که مجموعاً ۲۸۰۰۰ مترمربع فضای مسقف با ظرفیتی حدود ۲۵۰۰ نفر است.

مؤسسه آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق

مؤسسه آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق عهده‌دار ارتقاء دانش و مهارت‌های منابع انسانی، توسعه پژوهش و فناوری و افزایش آگاهی‌های عمومی و ارتقا خلاقیت و نوآوری در راستای تأمین نیازهای صنعت آب و برق است و به عنوان تنها مجری فعالیت‌های آموزشی در حوزه آب و برق می‌تواند نقش برجسته‌ای به عهده داشته باشد. این مؤسسه با برخورداری از ۱۰۰ هکتار مساحت و ۱۰۱۹۰۰ مترمربع زیربنا در ۳۹ مرکز آموزشی شامل ۵ مجتمع بزرگ عالی آموزشی، ۴ واحد آموزشی مستقل و ۳۰ دفتر آموزشی استانی که هر کدام در یکی

از قطب‌های آموزشی و صنعتی کشور واقع شده‌اند وظیفه تربیت و تأمین نیروی انسانی متخصص بخش آب و برق کشور را بر عهده دارد.

دانشگاه جامع علمی کاربردی

دانشگاه جامع علمی کاربردی از ۲۷۹۲ هزار مترمربع، ۱۰۵۸ مرکز تحت نظارت (که ۲۳ مرکز تابعه خود دانشگاه است) و ۳۱ واحد استانی، وظیفه آموزش‌های علمی کاربردی برای تربیت و تأمین نیروی انسانی متخصص را دارد. ذکر این نکته لازم است که ۳۰ درصد مراکز توسط بخش غیردولتی اداره می‌شود. البته باید اذعان داشت که این دانشگاه باید به‌عنوان سیاستگذار آموزش‌های علمی کاربردی باشد و تنها مجاز به راهبری فعالیت‌های آموزشی است، لذا ساختمان‌های در اختیار آن نیز کاربری آموزشی نداشته و با کاربری اداری-ستادی در راستای خدمات راهبری فعالیت‌های آموزش‌های مهارتی در سطح آموزش عالی، فعالیت می‌کنند.

۱۹-۷- نحوه تأمین مالی طرح‌ها و پروژه‌های بخش

مجموع اعتبارات مصوب طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه‌ی بودجه سال ۱۴۰۰ برابر است با ۲,۶۹۱,۰۰۰ میلیون ریال که ۲,۶۴۱,۰۰۰ میلیون ریال آن از محل بودجه عمومی دولت (۹۸,۲ درصد) و ۵۰,۰۰۰ میلیون ریال از محل اعتبارات اختصاصی (۱,۸ درصد) تأمین اعتبار شده است.

جدول ۱۸: اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه ۱۴۰۰

اعتبارات مصوب	بودجه عمومی دولت	اعتبارات اختصاصی	مجموع
۲,۶۴۱,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۲,۶۹۱,۰۰۰	۲,۶۹۱,۰۰۰

منبع: لایحه بودجه ۱۴۰۰

۱۹-۸- تحلیل و تبیین اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای طرح‌ها و پروژه‌ها بر حسب برنامه-

دستگاه‌های اجرایی بخش

هرساله در قوانین بودجه سنواتی، منابع قابل توجهی برای بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در قالب اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای دستگاه‌های اجرایی ضمن ردیف‌های بودجه‌ای ملی و استانی منظور می‌شود. این اعتبارات در قالب برنامه‌های عملیاتی مرتبط از فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و یا سایر فصل‌ها برای آن دسته از دستگاه‌های اجرایی که وظیفه ارائه این آموزش‌ها را بر عهده دارند، منظور می‌شود. اعتبارات بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در بودجه‌های سالانه با شماره طبقه‌بندی ۱۸۰۲۰ ذیل حدود ۸۰ دستگاه اجرایی درج می‌گردد که در گزارش ذیل فقط ۵ دستگاه اجرایی که از فصل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی اعتبار دریافت کرده و سیاستگذاری این دستگاه‌ها در امور آموزش

و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای سازمان برنامه و بودجه کشور انجام شده، ارائه می‌شود که شامل: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، وزارت آموزش و پرورش، مؤسسه آموزشی تخصصی صنعت آب و برق، دانشگاه جامع علمی کاربردی و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی است. جدول ۱۹ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های مذکور را در قالب برنامه‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۱۹: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای به تفکیک برنامه و فصل (میلیون ریال)

رشد لایحه به مصوب ۱۴۰۰	لایحه ۱۴۰۰	جمع تخصیص ۱۳۹۹	ابلاغ ۱۳۹۹	مصوب ۱۳۹۹	تخصیص ۱۳۹۸	تخصیص ۱۳۹۷	فصل - برنامه
۱۱۳	۲,۶۹۱,۰۰۰	۱,۰۰۶,۹۶۵	۱,۰۷۳,۴۶۵	۱,۲۶۲,۹۰۰	۵۰۲,۸۵۰	۷۴۴,۶۵۹	بخش آموزش فنی و حرفه‌ای
۱۴۹۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱,۰۲۰	۱,۰۲۰	۱,۲۰۰	۰	۹۷۵	فصل اداره امور عمومی
۱۴۹۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱,۰۲۰	۱,۰۲۰	۱,۲۰۰	۰	۹۷۵	برنامه توسعه دولت الکترونیک
۱۳.۳	۱۷۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۲۷,۵۰۰	۱۵۰,۰۰۰			فصل آموزش عالی
۱۳.۳	۱۷۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۲۷,۵۰۰	۱۵۰,۰۰۰			برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص
۱۰۶.۱	۲,۳۴۱,۰۰۰	۹۰۵,۹۴۵	۹۴۴,۹۴۵	۱,۱۱۱,۷۰۰	۵۰۲,۸۵۰	۷۴۳,۶۸۴	فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی
۲۷.۷	۶۰۰,۰۰۰	۳۸۰,۰۰۰	۳۹۹,۵۰۰	۴۷۰,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۳۷۵,۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای
۱۶۴.۴	۱,۴۰۳,۰۰۰	۴۵۱,۰۰۹	۴۵۱,۰۰۹	۵۳۰,۷۰۰	۲۵۰,۳۰۰	۲۷۰,۶۲۴	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای دولتی
	۲۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۳۴,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۴,۱۰۰	۲۶,۸۵۸	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای غیردولتی
۵۰.۰	۱۵,۰۰۰	۸,۰۰۰	۸,۵۰۰	۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	۶,۰۰۰	برنامه آموزش مهارتی در حوزه آب و برق
۱۶.۷	۷۰,۰۰۰	۵۱,۰۰۰	۵۱,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۳۳,۰۰۰	۶۴,۷۵۰	برنامه تربیت دبیر
۵۲۰.۰	۵۳,۰۰۰	۸۵۰	۸۵۰	۱,۰۰۰	۴۵۰	۴۵۲	برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

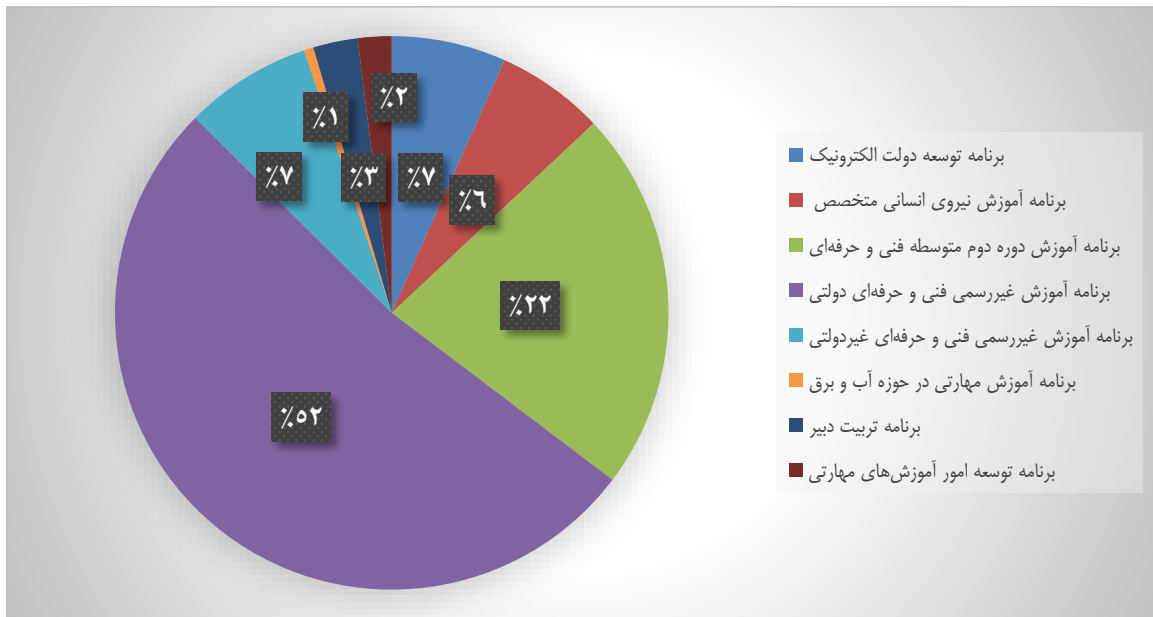
جدول ۱۹ مربوط به اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک برنامه بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش در قالب ۸ برنامه مشتمل بر برنامه توسعه دولت الکترونیک، برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص، برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای، برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای دولتی، برنامه آموزش غیررسمی فنی و

حرفه‌ای غیردولتی، برنامه آموزش مهارتی در حوزه آب و برق، برنامه تربیت دبیر و برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی توزیع شده که بیشترین سهم از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای دولتی (۵۲٪) است. برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای ۲،۲۲٪، برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای غیردولتی (۷،۴٪)، برنامه توسعه دولت الکترونیک (۶،۶۸٪)، برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص مهارتی (۶،۳۱٪)، برنامه تربیت دبیر (۲٪)، برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی (۱،۹۶٪) و برنامه آموزش مهارتی در حوزه آب و برق (۰،۵۵٪) در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

همان‌طور که از مشروح ارقام جدول روشن است، برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیردولتی (۴ برابر) و نیز برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی (۵،۲ برابر) بیشترین رشد اعتباری عمرانی را در لایحه ۱۴۰۰ دارا هستند؛ شایان ذکر است که رشد برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی به سبب رشد اعتبار آن، از بخش اعتبارات درآمد اختصاصی بوده است؛ بنابراین بیشترین رشد اعتبارات عمرانی از محل عمومی، مربوط به برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیردولتی بوده است که متولی اجرای فعالیت‌های آن، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای است.

برنامه توسعه دولت الکترونیک در بخش فنی و حرفه‌ای با توجه به شرایط کرونا در کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور رشد چشمگیری داشته است (۱۴۹ برابر) و برای این منظور مقرر شده که در سال آینده سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور برنامه ویژه‌ای را برای فعال نمودن آموزش‌های مهارتی مجازی در سطح استان‌ها طراحی و اجرا کند. شایان ذکر است یکی از انواع آموزش‌های مجازی، استفاده از آموزش واقعیت مجازی^۱ است. به عبارتی آموزش واقعیت مجازی، محیط رایانه‌ای است که فرد می‌تواند خود را بخشی از دنیای سه‌بعدی ببیند و با توجه به اینکه آموزش‌های مهارتی، به‌ویژه آموزش‌های بخش صنعت جزو آموزش‌های هزینه‌بر است، می‌توان از این ظرفیت نوین برای آموزش نیروی کار تازه‌وارد و کارآموزان استفاده کرد.

همچنین سهم هر یک از برنامه‌ها از کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای در نمودار ۱-۲ به تصویر کشیده شده است که بنا به آنچه پیش‌تر گفته شد، سهم برنامه «برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای دولتی» که به تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های مراکز فنی و حرفه‌ای دولتی می‌رسد، بیش از نیمی از اعتبارات بخش (۵۲٪) را به خود اختصاص داده است.

نمودار ۷: سهم برنامه‌ها از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای در لایحه ۱۴۰۰

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور و محاسبات کارشناسی

۱۹-۹- اهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل به امور

اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی در سه فصل اداره امور عمومی، فصل آموزش عالی و فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۴۰۰ توزیع شده است (جدول ۲۱)؛ مجموع اعتبارات اختصاص‌یافته به امور آموزش و پژوهش در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور مبلغ ۸۷,۸۴۹,۹۳۹ میلیون ریال است. در این میان، سهم آموزش و پرورش عمومی با ۴۸,۵۱۱,۷۹۰ میلیون ریال، از سایر بخش‌ها بیشتر است. فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی با ۷,۶۴۷,۲۳۴ میلیون ریال در جایگاه سوم و فصل آموزش عالی با ۲۵,۶۹۱,۱۵۵ میلیون ریال اعتبار در جایگاه دوم قرار دارد.

اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کلی امور آموزش و پژوهش در لایحه ۱۴۰۰، نسبت به سال قبل حدود ۲۷,۴ درصد رشد داشته است که رشد فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی (۱۲۵,۹٪) از همه فصول ذیل امور آموزش و پژوهش، بیشتر است؛ و نسبت به سال‌های گذشته نیز (سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹) افزایش چشمگیری داشته است. البته فصل آموزش فنی و حرفه‌ای برخلاف دو فصل آموزش و پرورش عمومی و آموزش عالی که کاهش سهم از اعتبارات را دارا بوده‌اند، تنها فصل آموزشی بوده که در لایحه ۱۴۰۰ ذیل امور آموزش و پژوهش افزایش سهم اعتبارات را تجربه کرده است که عمدتاً به جهت سهم بالا و افزایش اعتبارات تأمین تجهیزات و خرید ماشین‌آلات در آموزش‌های رسمی متوسطه فنی و حرفه‌ای (وزارت آموزش و پرورش) و آموزش‌های غیررسمی فنی و حرفه‌ای (سازمان آموزش و فنی و حرفه‌ای) می‌باشد. البته فصل امور

عمومی این بخش نیز رشد فزاینده‌ای داشته که دلیل اصلی آن توجه به آموزش مجازی در سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای است.

جدول ۲۰: مقایسه اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای امور آموزش و پژوهش قانون بودجه ۱۴۰۰-۱۳۹۸

سهم فصل از امور (درصد)			درصد رشد سالانه		اعتبارات تملک لایحه ۱۴۰۰	اعتبارات تملک قانون ۱۳۹۹	اعتبارات تملک قانون ۱۳۹۸	امور/ فصل
۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	به ۱۴۰۰ ۱۳۹۹	به ۱۳۹۹ ۱۳۹۸				
-	-	-	۲۷,۴۰	۲۷,۵ ۳	۸۷,۸۴۹,۹۳ ۹	۶۸,۹۵۷,۳۹ ۵	۵۴,۰۷۳,۱۷ ۵	امور آموزش و پژوهش
۵۵,۲ ۲	۵۷,۹ ۳	۵۵,۵	۲۱,۴۵	۳۳,۱ ۱	۴۸,۵۱۱,۷۹ ۰	۳۹,۹۴۳,۸۴ ۴	۳۰,۰۰۷,۹۲ ۸	فصل آموزش و پرورش عمومی
۸,۷	۴,۹۱	۵,۷	۱۲۵,۹ ۰	۹,۷۶	۷,۶۴۷,۲۳۴	۳,۳۸۵,۷۰۰	۳,۰۸۴,۷۴۴	فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
۲۹,۲ ۴	۳۱,۳ ۴	۳۲,۱ ۸	۱۸,۹۰	۲۴,۱ ۹	۲۵,۶۹۱,۱۵ ۵	۲۱,۶۰۹,۴۶ ۴	۱۷,۴۰۰,۲۱ ۹	فصل آموزش عالی

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

۱۹-۱۰- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک دستگاه‌های بخش

در جدول ۲۱، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (۵ دستگاه) بخش قابل مشاهده است. مجموع اعتبارات مصوب طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور برابر است با ۲,۶۹۱,۰۰۰ میلیون ریال که ۲,۶۴۱,۰۰۰ میلیون ریال آن از محل بودجه عمومی دولت (۹۸,۲ درصد) و ۵۰,۰۰۰ میلیون ریال از محل اعتبارات اختصاصی (۱,۸ درصد) دانشگاه جامع علمی کاربردی بابت تکمیل ۵ ساختمان ستادی و اداری جهت راهبری و مدیریت فعالیت‌های آموزشی در سطح ۵ استان لحاظ شده است.

میزان رشد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به مصوب ۱۳۹۹، ۱۱۳٪ درصد بوده که صرف‌نظر از دانشگاه جامع علمی و کاربردی که عمده رشد آن مربوط به اعتبار اختصاصی انتقالی به بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با ۲۱۱,۸٪ درصد رشد نسبت به مصوب ۱۳۹۹ نسبت به سایر ردیف‌ها رشد بیشتری دارد (جدول ۲۱).

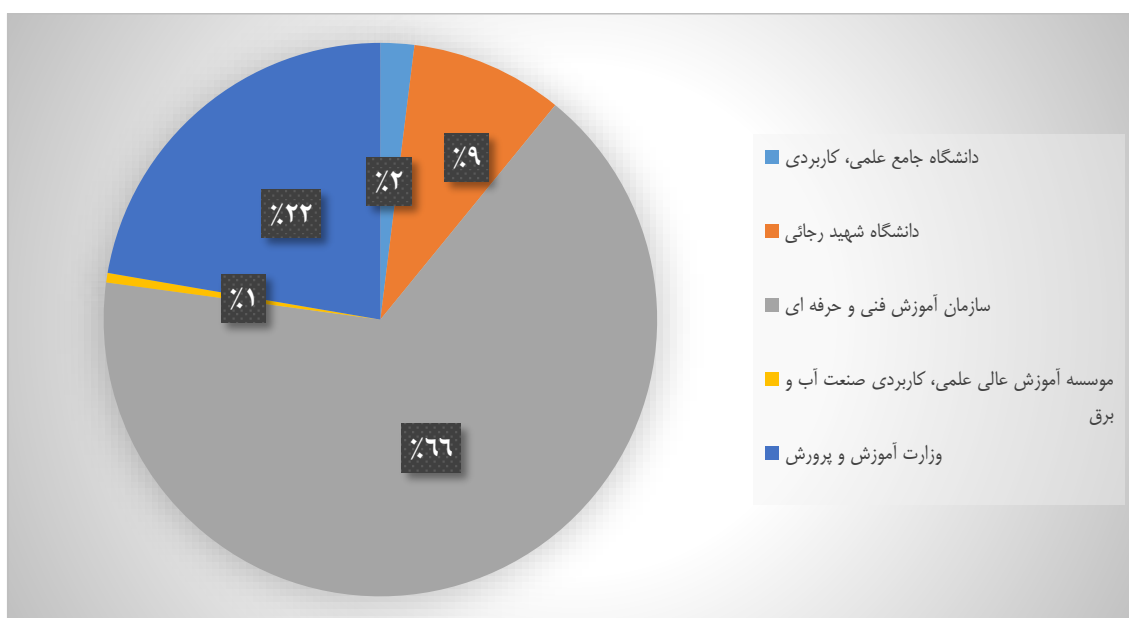
مقایسه ارقام فصل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۰ کل کشور نشان می‌دهد که اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای طی ۴ سال اخیر، رشد بالایی داشته‌اند که نشان‌دهنده توجه ویژه به بخش آموزش‌های مهارتی در لایحه ارائه شده دولت می‌باشد. به طور نمونه طی ۴ سال اخیر، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای ۴۹۷٪ درصد رشد اعتباری تملک دارایی‌های سرمایه‌ای داشته است.

جدول ۲۱: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای به تفکیک دستگاه‌های اجرایی (ارقام به میلیون ریال)

رشد ۱۴۰۰ به مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰	جمع تخصیص ۱۳۹۹	ابلاغ ۱۳۹۹	مصوب ۱۳۹۹	تخصیص ۱۳۹۸	تخصیص ۱۳۹۷	عنوان دستگاه اجرایی
۵۲۰۰	۵۳۰۰۰۰	۸۵۰	۸۵۰	۱۰۰۰۰	۴۵۰	۴۵۲	دانشگاه جامع علمی، کاربردی
۱۴۳	۲۴۰۰۰۰۰	۱۵۱۰۰۰۰	۱۷۸۰۵۰۰	۲۱۰۰۰۰۰	۳۳۰۰۰	۶۴۷۵۰	دانشگاه شهید رجایی
۲۱۱,۸	۱,۷۸۳,۰۰۰	۴۶۷,۱۱۵	۴۸۶,۱۱۵	۵۷۱,۹۰۰	۲۵۴,۴۰۰	۲۹۸,۴۵۷	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای
۵۰,۰	۱۵۰,۰۰۰	۸,۰۰۰	۸,۵۰۰	۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	۶,۰۰۰	مؤسسه آموزش عالی علمی، کاربردی صنعت آب و برق
۲۷,۷	۶۰۰,۰۰۰	۳۸۰,۰۰۰	۳۹۹,۵۰۰	۴۷۰,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۳۷۵,۰۰۰	وزارت آموزش و پرورش
۱۱۳,۰	۲,۶۹۱,۰۰۰	۱,۰۰۶,۹۶۵	۱,۰۷۳,۴۶۵	۱,۲۶۲,۹۰۰	۵۰۲,۸۵۰	۷۴۴,۶۵۹	جمع کل

منبع: قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه ۱۴۰۰ و گزارش عملکرد دستگاه‌های اجرایی از خزانه‌داری کل کشور

نمودار ۸ سهم هر یک از دستگاه‌های مجری از اعتبارات عمرانی بخش فنی و حرفه‌ای در این امور را نشان می‌دهد. سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای رشد بیشتری را در مقایسه با سایر دستگاه‌های مجری آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی ذیل این فصل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور داشته است. سهم ۵ دستگاه اجرایی بخش به ترتیب بر اساس بیشترین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای (۶۶/۲ درصد) تجهیز هنرستان‌های ذیل وزارت آموزش و پرورش (۲۲/۳ درصد)، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی (۹ درصد)، دانشگاه جامع علمی کاربردی (۲ درصد) و موسسه آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق (۰/۵ درصد) را به خود اختصاص داده‌اند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود بیشترین اعتبار مربوط به سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای بوده و این مسئله گویای اهمیت تمرکز هرچه بیشتر برای بسترسازی مناسب اجرای فعالیت‌های آموزش غیررسمی برای ارتقای شاخص‌های مربوط به بازار کار در کشور است.

نمودار ۸: سهم دستگاه‌های اجرایی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش فنی و حرفه‌ای
منبع: لایحه بودجه ۱۴۰۰ و محاسبات کارشناسی

۱۹-۱۱- تحلیل و تبیین نماگرهای مالی تملک دارایی سرمایه‌ای (سهم برنامه‌ها از فصل - از امور -

بودجه عمومی دولت - توزیع اعتبارات بین دستگاه‌های اجرایی و بین برنامه‌های آن و...)

✓ سهم فصل از امور

اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور آموزش و پژوهش در لایحه‌ی ۱۴۰۰، نسبت به سال قبل حدود ۲۷،۴ درصد رشد داشته است که رشد فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی (۱۲۵،۹٪) از همه‌ی فصول ذیل امور آموزش و پژوهش، بیشتر است؛ و نسبت به سال‌های گذشته نیز (سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹) افزایش چشمگیری داشته است. البته فصل آموزش فنی و حرفه‌ای علیرغم دو فصل آموزش و پرورش عمومی و آموزش

عالی که کاهش سهم از اعتبارات را دارا بوده‌اند، تنها فصل آموزشی بوده که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با افزایش سهم مواجه بوده است.

✓ سهم برنامه‌ها از فصل

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش در قالب ۸ برنامه مشتمل بر برنامه توسعه دولت الکترونیک، برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص، برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای، برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای دولتی، برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای غیردولتی، برنامه آموزش مهارتی در حوزه آب و برق، برنامه تربیت دبیر و برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی توزیع شده است که بیشترین سهم از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای دولتی (۵۲٪) درصد است. برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای ۲۲٫۲٪، برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای غیردولتی (۷٫۴٪)، برنامه توسعه دولت الکترونیک (۶٫۶۸٪)، برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص مهارتی (۶٫۳۱٪)، برنامه تربیت دبیر (۲٪)، برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی (۱٫۹۶٪) و برنامه آموزش مهارتی در حوزه آب و برق (۰٫۵۵٪) در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

✓ سهم دستگاه‌ها از بخش:

میزان رشد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به مصوب ۱۳۹۹، ۱۱۳٪ درصد است. سهم ۵ دستگاه اجرایی بخش به ترتیب بر اساس بیشترین اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای (۶۶٪ درصد) تجهیز هنرستان‌های ذیل وزارت آموزش و پرورش (۲۲٪ درصد)، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی (۹ درصد)، دانشگاه جامع علمی کاربردی (۲ درصد) و مؤسسه آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق (۰٫۵ درصد) را به خود اختصاص داده‌اند.

۱۹-۱۲- واگذاری طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصل، در سال آتی و سال‌های قبل

در ارتباط با واگذاری طرح‌ها و مشارکت عمومی خصوصی با توجه به اینکه مقرر شده تجهیز کارگاه‌های مراکز سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با مشارکت بخش غیردولتی و استفاده از ظرفیت تبصره ۱۹ صورت پذیرد، بدین منظور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور در طرح «تعمیرات ساختمان‌ها و تأمین ماشین‌آلات و تجهیزات مراکز آموزشی» از محل تبصره ۱۹ مبلغ ۳۰۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که جذب اعتبار مذکور توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای نیازمند ارائه برنامه مناسب برای استفاده از ظرفیت بخش غیردولتی است.

منابع

- مرکز آمار ایران، ۱۳۹۸، نتایج طرح آمارگیری نیروی کار مرکز آمار ایران.
- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، سالنامه آماری- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور سال‌های ۹۸-۱۳۹۷.
- سازمان برنامه بودجه کشور (آذرماه ۱۳۹۹). گزارش عملکرد سال ۱۳۹۸ برنامه ششم توسعه کشور، سامانه رابت (رصد و ارزیابی برنامه‌های توسعه).
- سازمان برنامه بودجه کشور، قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور.
- سازمان برنامه بودجه کشور، قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور.
- سازمان برنامه بودجه کشور (آذرماه ۱۳۹۹) لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور، تهران: سازمان برنامه و بودجه.
- امور اقتصاد کلان (آبان ماه ۱۳۹۹). بررسی تحولات بازار کار در سال ۱۳۹۸- سازمان برنامه و بودجه.

ضمیمه

ضمیمه ۱: جداول آماری ضمیمه گزارش‌های بخشی

جدول ۲۲: جدول مقایسه تبصره‌های بودجه سال ۱۴۰۰ با دو سال گذشته

ردیف	آدرس در تبصره‌های سال ۱۳۹۸	موضوع	متن تبصره در قانون بودجه ۱۳۹۸	آدرس در تبصره‌های سال ۱۳۹۹	وضعیت تبصره در قانون بودجه ۱۳۹۹	آدرس در تبصره‌های سال ۱۴۰۰	وضعیت تبصره در لایحه ۱۴۰۰
۱	بند الف تبصره ۳ قانون بودجه ۹۹	استفاده سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس)	دولت مجاز است یک میلیارد دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی - فاینانس- فوق‌الذکر را برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به‌منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها، دانشگاه‌های علوم پزشکی، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با تضمین دولت و بازپرداخت آن، از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین کند.	بند الف تبصره ۳	ابقا	بند الف تبصره ۳	ابقا
۲	بند (و) تبصره ۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۹	امکان بهره‌مندی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای از اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته مصوب ۳۰/۷/۱۳۹۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی قابل اختصاص به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و جهاد دانشگاهی مستقر در استان نیز است. ۳۰/۷/۱۳۹۷	به منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی، فناوری و مهارتی اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته مصوب ۳۰/۷/۱۳۹۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی قابل اختصاص به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و جهاد دانشگاهی مستقر در استان نیز است.	بند (و) تبصره ۹	ابقا	بند (و) تبصره ۹	ابقا
۳	بند (س) تبصره ۹	اختصاصی تلقی شدن ردیف‌های درآمدی سازمان فنی و حرفه‌ای با	درآمد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور مربوط به خدمات آموزشی و فرهنگی، خدمات مشاوره و درآمدهای حاصل از صدور، تعویض و تمدید	بند (ی) تبصره ۹	ابقا	حذف شده	حذف شده

				گواهینامه‌های مهارت مندرج در ردیف‌های جدول ۱۴۰۱۰۳، ۱۴۰۱۶۱، ۱۴۰۲۱۱ شماره ۵ اختصاصی تلقی می‌شود و پس از تخصیص توسط سازمان برنامه و بودجه کشور قابل هزینه است.	کدهای ۱۴۰۱۰۳ ۱۴۰۱۶۱ ۱۴۰۲۱۱		
حذف شده	حذف شده	حذف شده	حذف شده	بانک‌های عامل مجازند در سال ۱۳۹۸ مبلغ چهل هزار میلیارد (۴۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تسهیلات از محل منابع در اختیار برای خرید تجهیزات صرفاً تخصصی و به‌روزرسانی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و فناوری اعم از دولتی و غیردولتی و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی بر اساس فهرست مورد توافق وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه کشور و با تصویب هیئت امنای آنها از محل توثیق اموال در اختیار پرداخت کنند. تضمین این تسهیلات پس از تصویب هیئت امنای بر عهده مراکز فوق‌الذکر بوده و پس از تنفس دوساله از محل درآمد اختصاصی آنها و متناسب با میزان دریافتی و مبتنی بر زمان‌بندی مورد تفاهم با بانک‌ها، بازپرداخت می‌شود.	بهره‌مندی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای از منابع تسهیلات بانک‌های عامل	بند (ک) تبصره ۹	۴

جدول ۲۳: متغیرهای کمی و نماگرهای عملکردی و پیش‌بینی سال ۱۴۰۰ در بخش آموزش فنی و حرفه‌ای

رشد ۱۴۰۰ به ۱۳۹۹	پیش‌بینی ۱۴۰۰	هدف‌گذاری کمی در سال‌های اخیر		متغیرهای اصلی	نوع آموزش
		۹۹	۹۸		
%۳۵,۷۱	۹۵۰۰۰	۷۰۰۰۰	۷۰۰۰۰	تعداد دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه کار و دانش برونسپاری شده	آموزش رسمی متوسطه مهارتی
%۱۵,۱۴	۳۰۲۰	۲۶۲۳	۶۵۰	تعداد دانشجوی دبیر فنی	آموزش رسمی عالی مهارتی
%۱۶,۸۶	۸۷۰۰۰	۷۴۴۵۰	۱۰۲۰۰۰	تعداد مهارت‌آموزان آموزش دیده غیررسمی دولتی گروه صنعت	آموزش غیررسمی مهارتی
%۱۵,۴۴	۱۱۸۰۰	۱۰۲۲۲	۱۹۰۰۰	تعداد مهارت‌آموزان آموزش دیده غیررسمی دولتی گروه کشاورزی	

٪۱۵,۰۸	۵۰۰۰۰	۴۳۴۴۹	۴۵۰۰۰	تعداد مهارت آموزان آموزش دیده غیررسمی دولتی گروه خدمات
٪۱۲,۸۵	۳۲۵۰	۲۸۸۰	۲۸۴۵	تعداد مهارت آموزان آموزش دیده غیررسمی دولتی (سایر)
٪۳۰۰,۰۰	۲۰۰۰	۵۰۰	۸۰۰	تعداد استانداردهای مهارت‌های فنی و حرفه‌ای تدوین و بازنگری شده
٪۱۶۱,۶۴	۱۲۱۴۰	۴۶۴۰	۱۰۰۰۰	اعزامیان به مسابقات بین‌المللی و ملی مهارت

جدول ۲۴: مجموع اعتبارات ۵ ردیف و دستگاه اجرایی بخش آموزش فنی و حرفه‌ای (ارقام به میلیون ریال)

رشد ۱۴۰۰ به ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰	مصوب ۱۳۹۹	عنوان	
۵۰.۱	۱۶,۱۹۹,۵۰۴	۱۰,۷۹۵,۵۹۰	ردیف اصلی	هزینه‌ای
۸۱.۸	۲۰۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	متفرقه	
۰.۰	۱,۸۳۰,۰۰۰	۰	درآمد-هزینه (سازمان فنی و حرفه ای)	
۵۰.۴	۱۶,۳۹۹,۵۰۴	۱۰,۹۰۵,۵۹۰	جمع	
۱۰۹.۱	۲,۶۴۱,۰۰۰	۱,۲۶۲,۹۰۰	ردیف اصلی	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای
۰.۰	۰	۰	متفرقه	
۱۰۹.۱	۲,۶۴۱,۰۰۰	۱,۲۶۲,۹۰۰	جمع	
-۳۷.۵	۲,۳۰۰,۰۰۰	۳,۶۸۲,۰۰۰	هزینه‌ای	درآمد اختصاصی
۰.۰	۵۰,۰۰۰	۰	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	
-۳۶.۲	۲,۳۵۰,۰۰۰	۳,۶۸۲,۰۰۰	جمع	
۳۵.۰	۲۱,۳۹۰,۵۰۴	۱۵,۸۵۰,۴۹۰	جمع	